

Rapport

Commissie contact en eenheid (CCE)

voor de Synode van Deventer 2023

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
1. Opdrachten vorige synode	6
2. Verslag werkzaamheden	6
2.1 Eenwording NGK-GKv	6
Uitvoering	7
2.2. Contact CGK	8
Opdracht	8
Uitvoering	8
Voorstel besluiten Synode van Deventer 2023	11
2.3. DOE	12
Opdracht	12
Uitvoering	13
Voorstel besluiten Synode van Deventer 2023	18
2.4. vGKN	18
Opdracht	18
Uitvoering	19
Voorstel besluiten Synode van Deventer 2023	21
2.5. PKN	21
Opdracht	21
Uitvoering	23
Voorstel besluiten Synode van Deventer 2023	28
2.6. HHK	29
Opdracht	29
Uitvoering	30
Voorstel besluit LVGS Deventer 2023	31
2.7. Nationale Synode	31
Opdracht	31
Uitvoering	32
Voorstel besluiten Synode van Deventer 2023	34
2.8. COGG	35
Opdracht	35
Uitvoering	35
Voorstel besluit Synode van Deventer 2023	36

2.9. Raad van Kerken	36
Opdracht	36
Uitvoering	37
Voorstel besluiten Synode van Deventer 2023	39
2.10. Overige werkzaamheden	39
Advisering plaatselijke kerken	39
NCF	40
3. Nieuwe opdracht	41
4. Financiën	42
5. Eventuele prioriteiten	43
Bijlagen	44
1. Opdracht GS Goes 2020/LV Zeewolde 2019	44
2. Samenstelling CCE	45

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Nederlandse Gereformeerde Kerken. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met de commissie ondersteuning synode: cos@ngk.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

Voorwoord

Eensgezind

De Commissie Contact en Eenheid (CCE), bestaande uit leden van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (GKv) en van de Nederlands Gereformeerde Kerken, heeft eensgezind gewerkt aan de taken die de synode van de GKv en Landelijke vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken haar gezamenlijk hebben opgedragen. Die eensgezindheid is niet vanzelfsprekend. In het verleden waren er stevige discussies tussen toen nog deputaten kerkelijke eenheid (DKE) en commissie contact en samenspreking (CCS), maar in deze gesprekken groeide ook het verlangen naar eenheid en werd ten slotte weloverwogen het pad naar hereniging ingeslagen. Het stemt tot dankbaarheid aan onze hemelse Vader dat we nu al gedurende vijf jaren als één deputaatschap/commissie mogen werken. We hebben gewerkt vanuit het diepe besef dat wij zaaiers mogen zijn op het verdeelde kerkelijk erf waar Christus de landman is.

De CCE rapporteert over de periode 2021-2023. Niet alleen in het kader van onze opdracht om te werken aan eenheid, maar vooral voor de kerken zelf zijn we diep dankbaar voor de vereniging van GKv en NGK die op 1 mei 2023 plaats mocht vinden. Een breuk van decennia geleden mocht worden geheeld. Mensen hebben er hard aan gewerkt, maar de Heer van de kerk heeft het huis gebouwd. Zonder zijn heilige Geest is er geen eenheid. Dit bemoedigt ons om ook in de komende tijd ons in te zetten voor de eenheid en verbondenheid met allen die de Heer van harte liefhebben.

Diverse kerkelijke contacten

Leden van CCE bouwden vanuit hun taak in de Regiegroep mee aan de laatste fase van de hereniging tussen de kerkverbanden die nu samen de Nederlandse Gereformeerde Kerken (NGK) heten.

Het contact met de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK) is in een ander vaarwater gekomen. We bidden God om wijsheid in verbondenheid en zoeken naar contact en eenheid met allen die Hem oprecht willen dienen, ook als we onze gebrokenheid en ons onvermogen ervaren.

De samenwerkingsgemeentes, kerken die één gemeente vormen met een CGK-kerk, en kerken die in een samenwerking hebben met een CGK-kerk hebben zich verenigd in het SamenwerkingsOverleg (SWO). Dit overleg is door en voor deze kerken georganiseerd.

Er zijn zowel plaatselijk als landelijk verkennende en ontdekkende gesprekken met de Protestantse Kerk in Nederland (PKN). Ook hierin proberen we biddend een weg te vinden om waar dat mogelijk is samen op te trekken.

Landelijke netwerken

Landelijk zijn we actief in allerlei ontmoetingen en netwerken van kerken en kerkgenootschappen. Tijdens de rapportageperiode zijn voorzichtig nieuwe contacten gelegd met de koepel van kerken waarvan de leden overwegend van buitenlandse afkomst zijn: Samen Kerk in Nederland (SKIN). Voor het eerst in deze verslagperiode hebben de NGK als aspirant-lid deelgenomen aan de Raad van Kerken (RvK), telkens in de persoon van de voorzitter van de laatstgehouden synode. Dit contact is onder andere van betekenis voor de kerk en haar plaats in de maatschappij en kan het beste mede worden opgepakt samen met andere direct bij de problematiek betrokkenen. Ook in het werk voor en van de Nationale Synode zijn leden en vertegenwoordigers van de NGK actief.

Schuivende panelen

We bemerken een verandering in ons werkveld. Er is een verschuiving te zien naar minder synodale sturing en meer plaatselijk initiatief, waarbij de klassieke kerkgrenzen minder op de voorgrond treden. De nieuwe kerkorde (KO) geeft ook uitdrukking aan de verschuiving van de rol van de plaatselijke kerken en kerkenraden. Voor CCE is dit belangrijk, omdat wij enerzijds namens de NGK spreken met andere (landelijke) kerkgenootschappen en anderzijds ook direct steun verlenen aan plaatselijke kerken die zich

met samenwerking bezighouden. Hoe dankbaar wij ook zijn voor de vorming van het nieuwe kerkverband van de NGK, het draait uiteindelijk vooral om de plaatselijke kerk. Het is daarom zaak voor CCE bij de les te blijven en adviezen te geven die zowel bijdragen aan plaatselijke initiatieven als gestalte geven aan het samen kerkverband zijn. De kerken steunen elkaar en laten immers zien hoe men in het lichaam van Christus met elkaar omgaat, ook over kerkverbandelijke grenzen heen (Joh.17:21-23).

Hoewel kerkverbanden elkaar ontmoeten in organisaties zoals de RvK en de Nationale Synode en daar mooie stappen kunnen zetten, is het vinden van eenheid met andere kerkgenootschappen niet eenvoudig. Dicht bij huis kunnen we bijvoorbeeld denken aan de CGK en de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland (vGKN). Plaatselijk gebeurt er echter veel. Al dan niet onder invloed van afnemende aantallen kerkleden weten christenen en hun voorgangers uit diverse kerkgenootschappen elkaar te vinden in verschillende dorpen en steden, en dat is niet beperkt tot CGK of vGKN. Het door de GSLV Goes/Zoetermeer genomen besluit over het voorgaan van PKN-predikanten is ook een uitdrukking hiervan.

Er is zo een tendens waarneembaar dat plaatselijke kerken zoeken naar mogelijkheden om gezamenlijk bijzondere diensten te organiseren, naar samen opgaan tot op zekere hoogte. We merken hier en daar ook de wens om samen te werken op weg naar één gemeente. Kerken en kerkenraden zoeken hun weg in plaatselijke omstandigheden, vaak ook op basis van persoonlijke contacten tussen voorgangers. Hoe waardevol is het te merken dat kerkmuren lager worden en er een hartelijk verlangen is eenheid in Christus te ervaren en uit te dragen. Enthousiasme en gedrevenheid kan zorgvuldige omgang met elkaar en zorg voor de gemeenten echter ook in de weg staan, met soms vervreemding van een deel van de betrokken gemeenten tot gevolg. Het eerste onderdeel van de landelijke regeling E8 is niet alleen een aanwijzing maar ook een beschrijving van de werkelijkheid: de kerken zoeken in de plaatselijke omgeving contact en waar mogelijk samenwerking met andere kerken.

Het is de hier beschreven tendens die ons tot nadenken stemt. Voorheen werd door plaatselijke kerken, al dan niet voorgeschreven door de KO en regelingen, met regelmaat advies gevraagd van toen nog DKE (of CCS). Nu blijkt dat aanzienlijk minder te gebeuren, terwijl de noodzaak zoals hierboven omschreven niet minder lijkt te zijn. Vanuit CCE-perspectief is het daarom niet voldoende om op dergelijke vragen te wachten; veeleer zal proactief inspelen nodig zijn. Het resultaat is nadenken over bekendheid en vindbaarheid van CCE, gecombineerd met wat we actief kunnen betekenen in de plaatselijke contacten en ook in of via de regionale vergaderingen. Online toegankelijkheid van CCE kan hierin een rol spelen en zal verder worden uitgewerkt en vormgegeven in de komende periode. Samenspel met Steunpunt Kerkenwerk (SKW) en Kerkpunt is essentieel. Het deel blijven nemen in Deputaten-Overleg Eenheid (DOE) met de CGK Deputaten Eenheid is nodig, alsook een open kanaal met het eerdergenoemde SWO. In de voorbereide besluiten is daarnaast verwoord om te zoeken naar nauwere samenwerking met andere commissies in het nieuwe kerkverband. Een voorbeeld hiervan is om bij contacten met kerken waarvan de leden oorspronkelijk uit het buitenland komen, kennis en ervaring te delen met de Commissie voor Contact met Buitenlandse Kerken en De Verre Naasten.

Ten slotte

Kijkend naar zowel landelijke als plaatselijke ontwikkelingen en genoemde tendensen verwachten wij als commissie een periode van doorgaan en uitbouwen van bestaande contacten en activiteiten, passend bij de algemene opdracht die CCE heeft. Daarnaast lijkt een ontdekkingstocht naar de grensvlakken waar de taken van verschillende commissies elkaar raken actueel.

In de deelrapportages leest u meer bijzonderheden en voorstellen voor de volgende periode.

Als we de afgelopen periode overzien en vooruitkijken naar de nieuwe, komt het eerste deel van Openbaring in onze gedachten – de brieven aan de zeven jonge christelijke gemeenten in Asia, kleine kerken in een onchristelijke wereld. Zo kunnen wij ons ook voelen in het seculariserende westen, klein en onbeduidend.

Maar wat heeft God niet tot stand gebracht vanuit dat kleine begin, en wat mogen wij dan ook niet betekenen voor onze naasten? Tussen toen en nu liggen twee millennia, tweeduizend jaren van heilsgeschiedenis, vooruitziend naar de terugkomst van Jezus Christus. In ons ijveren voor de kerken mogen wij voortbouwen op wat ons gegeven is in onze geschiedenis, niet in de laatste plaats de meest recente van de hereniging van onze kerkgenootschappen. Daarbij richten wij ons naar de boodschap van Jezus voor de gemeenten: “Genade zij u en vrede” (Openbaring 1:4). En wat is het een bont gezelschap van kerken waar Jezus zich door Johannes tot richt, van Efeze tot Laodicea. Hoe is het mogelijk dat deze samen een ‘kerkverband’ vormden? Wat mag onze verwachting voor kerkelijke eenheid dan zijn? “Wie oren heeft, moet horen wat de Geest tegen de gemeenten zegt” (Openbaring 2).

1. Opdrachten vorige synode

Voor de algemene opdracht van de GS Goes 2020 en de LV Zeewolde 2019 verwijzen we naar [bijlage 1](#); de deelopdrachten worden geciteerd aan het begin van elk deelrapport.

2. Verslag werkzaamheden

2.1 Eenwording NGK-GKv

Opdracht

Besluit B. contact NGK-GKv

Materiaal:

1. *rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking met andere kerken (binnenland) (10-12-2019);*
2. *aanvullend rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking met andere kerken (binnenland) ‘gezamenlijke commissie verzoening en recht’ (06-12-2019).*

Besluit 1:

dankbaar te constateren dat uit de reacties op het alsnog aan de kerken toegezonden rapport Perspectieven blijkt dat de besluiten van GS Meppel 2017 op dit punt voldoende breed gedragen worden.

Besluit 2:

in te stemmen met de conclusie van deputaten kerkelijke eenheid dat er wat betreft de vragen rond het roepen van vrouwen tot de ambten een gezamenlijke basis in GKv en NGK is om het gesprek hierover, voor zover nodig, binnen (de groei naar) één kerkverband voort te zetten.

Besluit 3:

aan de commissie contact en eenheid de opdracht te geven om, in afstemming met en onder verantwoording aan de Regiegroep:

- a. *het proces van herstel en verzoening op plaatselijk, regionaal of landelijk niveau te stimuleren en te ondersteunen;*
- b. *daarbij in specifieke situaties te verwijzen naar de commissie verzoening en recht;*
- c. *plaatselijke kerken en regio's/classes te stimuleren, adviseren en zo nodig begeleiden in het proces van groei naar één kerkgemeenschap.*

Besluit 4:

- a. *in het verlengde van de werkgroep verzoening en recht een gezamenlijke commissie verzoening en recht in te stellen; kerkleden en kerkelijke vergaderingen kunnen zich tot deze commissie wenden wanneer zij verlangen naar verzoening en/of herstel van recht in concrete situaties die zich voordeden tijdens of als gevolg van de verdrietige breuk in ons kerkverband in de jaren zestig van de vorige eeuw, die aan beide kanten van de scheidslijn leed veroorzaakte;*
- b. *deze commissie de volgende opdracht te geven:*
1. *te fungeren als aanspreekpunt voor kerkleden en kerkelijke vergaderingen om ervaringen van onrecht te melden;*
 2. *in deze gevallen te helpen en te adviseren met inachtneming van algemeen aanvaarde standaards, zoals onpartijdigheid, hoor en wederhoor en ruimhartigheid;*
 3. *alles in het werk te stellen om betrokken partijen met elkaar in gesprek te brengen om langs die weg recht, verzoening en vrede te bevorderen;*
 4. *in gevallen waarin om praktische redenen geen recht of verzoening bewerkt kan worden, te fungeren als luisterend oor;*
 5. *advies te geven met het oog op eventuele verdere afhandeling;*
 6. *over de voortgang van het werk regelmatig af te stemmen met de Regiegroep;*
 7. *te rapporteren aan de volgende GS/LV en daarbij aan te geven of het werk klaar is of nog voortzetting behoeft.*

Uitvoering**Samenstelling sectie**

De sectie NGK-GKv bestond uit de volgende leden van CCE:

S. (Sytze) Huizinga en ds. R.J. (Rob) Vreugdenhil. Beide maakten ook deel uit van de Regiegroep.

Werkzaamheden

Zelden kan in een rapport over kerkelijke eenheid worden genoteerd 'Opdrachten volbracht, proces van eenheid afgerond'. Dankbaar noteren we dat deze keer wel. Een jarenlang proces van werken aan eenheid van de kerkverbanden van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en de Nederlands Gereformeerde Kerken werd op 15 april 2023 voltooid met de eenwordingsbesluiten op de LV/GS van Zoetermeer, waardoor de eenheid per 1 mei 2023 een feit werd. Alle eer daarvoor aan de Heer van de kerk!

De sectie GKv-NGK van CCE viel feitelijk samen met een deel van de Regiegroep. Binnen het geheel van werkzaamheden was vooral de uitwerking van de 'Handreiking plaatselijke uitwerking landelijke hereniging' een taak voor CCE. In goede afstemming met de Regiegroep en met het SKW is deze handreiking gepubliceerd.

(zie <https://onderwegnaar1kerk.nl/wp-content/uploads/2023/03/Handreiking-Plaatselijke-uitwerking-van-de-landelijke-hereniging-versie-2-.pdf>).

Net zoals het geval was gedurende het landelijke herenigingsproces blijft de ervaring van CCE beschikbaar voor kerken die bezig zijn (of mogelijk in de komende jaren bezig gaan) met plaatselijke eenwording van wat eerst Nederlands Gereformeerd en vrijgemaakt was. Ook daar waar kerken niet meegaan in de nieuwe NGK, hoe pijnlijk ook, kan deze ervaring worden ingezet om voor betrokken kerken de beste weg te zoeken.

De in het besluit ook genoemde commissie verzoening en recht rapporteert rechtstreeks aan de synode.

2.2. Contact CGK

Opdracht

Besluit C Contact met de CGK

Materiaal:

rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking met andere kerken (binnenland) (10-12-2019)

Besluit 1:

de commissie contact en eenheid de opdracht te geven:

- a. in de contacten met de Christelijke Gereformeerde Kerken, in afhankelijkheid van de zegen van de Heer en in onderling vertrouwen, te werken aan kerkelijke eenheid met deze kerken;*
- b. de gesprekken met de CGK voort te zetten, om de eerder al bereikte wederzijdse erkenning te bevestigen;*
- c. zich te bezinnen op mogelijkheden om het gesprek over man, vrouw en ambt en de achterliggende hermeneutiek voort te zetten;*
- d. voluit de eenheid van onze kerken met plaatselijke Christelijke Gereformeerde Kerken en de ontwikkelingen daartoe te blijven stimuleren en faciliteren.*

Besluit 2:

de commissie contact en eenheid de opdracht te geven samen te spreken met Deputaten Eenheid van de CGK over alles wat de bezinning op en het werken aan eenheid van kerken in Nederland bevordert.

Uitvoering

Samenstelling sectie

In de verslagperiode bestond de sectie uit de broeders H. (Henk) Algra, ds. G. (Geert) Bruinsma, ds. J.F. (Johan) Harmanny, ds. A.J. (Arjan) Minnema, P.M.A. (Marnix) van Oord, ds. D.H.T. (Taco) Postuma en F.H. (Frans) Tijssen. Ds. Harmanny werd aangewezen als voorzitter van de sectie en ds. Minnema als secretaris. In de loop van 2022 verhuisde ds. Harmanny naar Gent. Hij was daardoor niet meer in staat om zijn taak binnen commissie en sectie te vervullen. In zijn plaats nam ds. Postuma het voorzitterschap op zich.

Contacten tot aan de besluitvorming van de GS-CGK

Hoewel het strikt genomen buiten de verslagperiode van de CCE-sectie CGK valt, vermelden we hier dat een aantal leden van CCS/DKE op 29 januari 2020 een zitting van de GS-CGK heeft bijgewoond. Aan de orde was een eerste bespreking van het rapportdeel van Deputaten Eenheid (DE) van de CGK over eenheid en de contacten tussen GKv en CGK.

Kort na de vergadering van DE en DKE/CCS op 13 februari 2020 brak de coronapandemie uit. Dat zette een rem op de vergaderingen van de GS-CGK, maar ook op die van onze sectie en de ontmoetingen met DE.

Na de benoeming door de GSLV Goes/Zeevolde in december 2020 heeft de sectie een aantal digitale ontmoetingen gehad, om kennis te maken en de nieuwe leden gelegenheid te geven zich in te werken in de materie. In deze brainstormsessies hebben we geprobeerd ons voor te bereiden op de ontmoetingen met DE-CGK in deze periode en na de besluitvorming van de GS-CGK.

Op 15 december 2021 was er een digitale ontmoeting van DE en CCE. Over en weer werd iets verteld over de stand van zaken in de CGK en over de contacten van GKv en Nederlands Gereformeerde Kerken. De zorgen en onrust binnen de CGK werden gedeeld, maar ook werd gewag gemaakt van het enthousiasme en de dank aan God voor de vorming van een gecombineerde kerkgemeenschap, die de naam Nederlandse Gereformeerde Kerken zou gaan dragen. Afgesproken werd dat DE inzage zou krijgen in de nieuwe kerkorde van de NGK.

Besluiten GS-CGK

De GS-CGK Dordrecht-Nunspeet 2019-2022 nam met betrekking tot de GKv en de NGK (hier wordt de Nederlandse Gereformeerde Kerken bedoeld) het besluit:

1. *deputaten op te dragen de contacten met de nieuw te vormen Nederlandse Gereformeerde Kerken op de grondslag van Gods heilig Woord en de gereformeerde belijdenis voort te zetten;*
2. *deputaten op te dragen na de finale vorming van de Nederlandse Gereformeerde Kerken te bezien of en zo ja hoe de besluiten van 2016 en van 2022 t.a.v. GKv en NGK ook van toepassing zijn op de dan gevormde Nederlandse Gereformeerde Kerken;*
3. *vanwege de door de GKv genomen besluiten over 'vrouw en ambt' – en de eerdere besluiten van de NGK dienaangaande – de huidige verhouding tot GKv en de toekomstige verhouding tot de Nederlandse Gereformeerde Kerken te regelen naar analogie van bijlage 8A K.O.;*
4. *deputaten hiertoe op te dragen bijlage 8A K.O. te herschrijven, zodat deze mede van toepassing kan zijn op de verhouding tot de Nederlandse Gereformeerde Kerken.*
5. *dat plaatselijke samenwerking met GKv mogelijk is met gemeenten waar geen vrouwelijke ambtsdragers dienen, waar geen kinderen aan het heilig avondmaal worden toegelaten en waar de visie op en de wijze van omgaan met homoseksualiteit strookt met de uitspraken van onze generale synode, zoals in 2016 ook ten aanzien van de NGK besloten is (Acta GS 2016, art. 220).*

Contacten na de besluitvorming GS-CGK

De eerste fysieke ontmoeting van CCE en DE op 11 mei 2022 stond in het teken van onderlinge kennismaking, omdat de samenstelling van DE voor een deel vernieuwd was.

CCE gaf een kort overzicht van de stand van zaken in het herenigingsproces. Genoemd werden onder andere de samenvoeging van de opleiding van predikanten en het werken aan de generale regelingen van de nieuw te vormen kerk. Ook het moeizame, spannende proces van de samenvoeging op het materiële vlak (denk aan de pensioenen van predikanten) kwam aan bod.

Afgesproken werd dat de officiële besluiten van de GS-CGK via DE naar CCE gaan. We hebben als DE en CCE de intentie uitgesproken om elkaar te blijven zoeken.

In de vergadering van 28 september 2022 gaf DE toelichting bij de besluiten die GS-CGK 2022 genomen heeft met betrekking tot de GKv-NGK.

“Die houden het volgende in: het contact met deze kerken (straks: NGK) moet worden voortgezet. Deputaten kregen de opdracht samen met dep. Kerkorde/kerkrecht de relatie met de GKv-NGK vorm te geven naar analogie van bijlage 8A KO. Dat betekent een inhoudelijke afschaling. Er mag voortaan alleen dan een nieuwe samenwerking worden aangegaan wanneer de betreffende GKv-NGK geen vrouwen in het ambt toelaat en geen kinderen aan het H. Avondmaal. Ook mag er geen deelname zijn van praktiserende homoseksuele leden aan het H. Avondmaal en evenmin mogen deze leden passief kiesrecht ontvangen” (Citaat uit het verslag van deze vergadering.).

Het gesprek ging over de vraag waarover we in het vervolg met elkaar als CCE-DE verder kunnen spreken. Genoemd werden de volgende punten: de relatie met de PKN, de vorming van en de praktijk binnen samenwerkingsgemeenten, het op de CGK-GS 2022 aangenomen rapport Kerk-zijn, en de vraag: hoe kunnen we kleine kerken ondersteunen, zodat ze niet hoeven te sluiten.

Ook in deze vergadering kwam de stand van zaken rond de fusie van 2023 aan de orde.

De derde bijeenkomst vond plaats op 15 februari 2023. Aanwezig waren een aantal leden van DOE.

Onderwerpen:

- a) gespreksnotitie toekomst DOE 2023;

- b) een gesprek over het rapport Kerk-zijn, dat door de GS-CGK 2022 aangenomen is en ter bespreking naar de kerken en de classes gezonden.

a. DOE had een gespreksnotitie aangeleverd om de bezinning over de toekomst van DOE voort te helpen. Het doel was ook om de positie van DOE te verhelderen; ook in de verhouding met het SWO. Het SWO was een aantal jaren slapende, maar is nu weer wakker gemaakt vanwege de ontwikkelingen rond de samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten na de besluiten van de GS van de CGK. Binnen DE en de CGK bestond de indruk dat DOE ook belangenbehartiger is van de samenwerkingsgemeenten (swg's). Om deze indruk weg te nemen benadrukken DOE en CCE dat SWO niet onder DOE valt en er ook niet door aangestuurd wordt. Wel zal DOE aanwezig zijn in de vergaderingen van SWO om te luisteren en waar nodig kerkelijke adviezen geven. DOE gaat terug naar de oude situatie: regelgeving en kerkrechtelijke advisering van de swg's en plaatselijke kerken.

De vergadering stemt in met het voorstel 'om de DOE-groep terug te brengen tot acht personen (vier CGK/vier NGK), van wie vier een kerkrechtelijke insteek hebben en vier meer gericht zijn op kerkelijke eenheid'.

We verwijzen verder naar het [rapportdeel van DOE aan de synode](#).

b. Het gesprek over het rapport Kerk-zijn was inhoudelijk en verliep in goede, broederlijke sfeer. Zowel van de kant van CCE als van DE werden reacties op het rapport gegeven. Erkend werd dat het een mooi rapport is dat over de wezenlijke dingen van het kerk-zijn gaat. Daar moeten we samen over spreken. We moeten vanuit de concrete kerkelijke situatie het perspectief op de wereldkerk niet verliezen.

Er werden ook vragen gesteld bij het karakter van de besluiten van de GS-CGK over vrouw en ambt. Kan hier ook sprake zijn van een bovenschriftuurlijke binding? De moeite ligt vooral bij de conclusies en het vervolg. Hoe moet het verder in de concrete situatie van de kerken? De indruk bestaat dat het rapport op dit punt blijft hangen.

Andere aandachtspunten waren: het uitnodigingsbeleid van kerkenraden voor gastpredikanten, vervreemding van elkaar binnen het kerkverband, en de positie van de samenwerkingsgemeenten, waarop het rapport niet is gefocust. Nadrukkelijk ligt de vraag op tafel: hoe nu verder? En vallen zaken/besluiten binnen de schriftuurlijke kaders of niet? DE zegt zich op deze vragen te bezinnen, ook volgens de opdrachten van de GS.

Hoofdlijn en inzet van CCE

Na de weergave van de gesprekken van CCE en DE geven we in deze paragraaf aan wat de hoofdlijn en de inzet van CCE hierbij is geweest.

We hebben vanuit onze sectie benadrukt dat ons beleid aan de ene kant is dat we heel bewust laten merken dat we graag met DE in gesprek en gebed willen zijn over kerkelijke eenheid. We willen uitstralen dat we bij elkaar horen wat ons betreft. We zien aan de andere kant hoe moeilijk de CGK het op dit moment heeft. Dat is ook binnen DE te merken, maar dat is voor ons absoluut geen reden om elkaar los te laten.

Tegelijkertijd voelen we aan dat DE ruimte nodig heeft om de interne discussie te voeren en helder te krijgen welke kant het op kan en moet. Dat betekent ook dat we soms minder intens op dingen doorvragen dan we in andere omstandigheden wellicht zouden doen.

We zetten met name in op het hartelijke onderlinge gesprek. We merken dat het goed is om elkaars opening van de vergaderingen te horen. Wat leest die ander nu in de Schrift? Wie is Christus voor de ander? De openingen en soms ook het Bijbelse gesprek hierover zijn in deze fase meer dan gewoon nuttig. Het bevordert het gevoel dat we eigenlijk veel meer bij elkaar horen dan soms formeel wordt uitgesproken. Ook de inhoud van de vergaderingen – bijvoorbeeld verkennend spreken over het rapport Kerk-zijn – heeft wat

onze sectie betreft toch vooral als doel uit te stralen dat we veel gemeen hebben. Het gezamenlijk gebed voor elkaar zien we in dat kader ook als allesbehalve vanzelfsprekend. Het is fijn en broodnodig in deze fase.

Natuurlijk zijn er ook momenten dat we wat minder vrijblijvend zijn. Het was goed om de zorgen over DOE en de volgens ons onjuiste inschatting van de werkwijze van DOE met elkaar te bespreken. We benadrukken praktisch elke keer dat wij van onze kant zeer veel zorg hebben om de samenwerkingsgemeenten, die het kind van de rekening dreigen te worden. En we vragen om meegenomen te worden bij de opdracht van de GS-CGK aan DE 'bijlage 8A KO' te herschrijven, zodat deze mede van toepassing kan zijn op de verhouding tot de Nederlandse Gereformeerde Kerken'.

Voorlopige conclusie

We concluderen dat de contacten met de CGK in moeizamer vaarwater terechtgekomen zijn na de besluiten van de GS-CGK. De divergerende besluiten over de vrouw in het ambt van CGK en NGK spelen daarbij een grote rol, evenals het besluit van de GS-CGK om de relatie met de NGK vorm te geven naar analogie van bijlage 8A van de KO. We constateren dit met verdriet, maar wijzen niet met een beschuldigende vinger in een bepaalde richting.

Voor CCE is dit geen reden om de contacten met DE af te schalen. Integendeel, we willen de contacten aanhouden en zo mogelijk intensiveren. We willen samen de verbinding zoeken en de eenheid in Jezus Christus, de Heer van de kerk.

Een belangrijk aandachtspunt blijft de positie van de samenwerkingsgemeenten en de samenwerkende gemeenten, die in het bijzonder te maken hebben met de divergerende synodebesluiten.

Voorstel besluiten Synode van Deventer 2023

CCE stelt de synode voor ten aanzien van de contacten met de CGK de volgende besluiten te nemen:

Besluit 1:

de commissie contact en eenheid de opdracht te geven:

- a. in de contacten met de Christelijke Gereformeerde Kerken, in afhankelijkheid van de zegen van de Heer en in onderling vertrouwen, te blijven werken aan kerkelijke eenheid met deze kerken;
- b. de gesprekken met de CGK voort te zetten, om de eerder al bereikte wederzijdse erkenning te bevestigen;
- c. samen met Deputaten Eenheid van de CGK na te gaan wat de gevolgen zijn van het besluit van de GS-CGK om de relatie met de NGK vorm te geven naar analogie van bijlage 8A KO, en daarbij bijzondere aandacht te geven aan de positie van de samenwerkingsgemeenten en de samenwerkende gemeenten;
- d. voluit de eenheid van onze kerken met plaatselijke Christelijke Gereformeerde Kerken en de ontwikkelingen daartoe te blijven stimuleren en faciliteren.

Besluit 2:

de commissie contact en eenheid de opdracht te geven samen te spreken met Deputaten Eenheid van de CGK over alles wat de bezinning op en het werken aan eenheid van kerken in Nederland bevordert.

2.3. DOE

Opdracht

D. Deputaten-Overleg Eenheid

Materiaal:

rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking met andere kerken (binnenland) (10-12-2019).

Besluit 1:

het werk van de DOE-groep – regelgeving, advisering en bezinning – te continueren.

Gronden:

1. *de samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten zijn gediend met gezamenlijke adviezen en regelgeving betreffende kerkrechtelijke en kerkverbandelijke knelpunten binnen het kader van de regelgeving van de drie kerkverbanden;*
2. *de samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten zijn gediend met regelmatig overleg met deputaten die door de kerkelijke vergaderingen daartoe gemandateerd zijn;*
3. *de samenwerkingsgemeenten, de samenwerkende gemeenten en de kerkverbanden zijn gediend met het ontwikkelen van visie op kerkelijke eenheid in de komende jaren.*

Besluit 2:

het nieuwe MODEL SAMENWERKINGSOVEREENKOMST te aanvaarden en dit aan te bevelen aan kerken die een samenwerkingsgemeente willen vormen.

Gronden:

1. *Het document geeft samenwerkingsgemeenten een goed model voor het vormen van een samenwerkingsgemeente.*
2. *Het biedt samenwerkingsgemeenten mogelijkheden het eigene van een samenwerkingsgemeente te behouden en te blijven functioneren als voorpost op het gebied van kerkelijke eenheid.*

Besluit 3:

in te stemmen met de kerkrechtelijke keuzes die aan dit Model samenwerkingsovereenkomst ten grondslag liggen, met name rond de vraag hoe een samenwerkingsgemeente heeft te handelen wanneer kerkordes of besluiten van de betrokken kerkverbanden onderling strijdig zijn.

Dit betekent ook het besluit om de Generale Regeling voor de vorming van een samenwerkingsgemeente, ingevolge art. E 69.2 KO op dit punt aan te passen. De door deputaten kerkrecht aangepaste generale regeling is opgenomen als bijlage 5-2 van deze acta.

Gronden:

1. *Naast de hoofdregel dat voor samenwerkingsgemeenten de besluiten en kerkordebepalingen van elk van de kerkverbanden rechtskracht hebben, is het goed om vast te leggen welke vergadering bevoegd is uitspraken te doen wanneer er onderlinge strijdigheid is in die besluiten of bepalingen.*
2. *DOE wijst terecht de classis aan als de laag in het kerkverband die beslist over (blijvende) aanvaarding van een kerk in het kerkverband wanneer er op onderdelen wordt afgeweken van besluitvorming of kerkorde-bepalingen.*

3. *Het Model samenwerkingsovereenkomst verwoordt principes die leidend zijn voor een samenwerkingsgemeente, ook wanneer deze niet in de reeds bestaande plaatselijke samenwerkingsovereenkomst zijn verwoord.*

Besluit 4:

de aangepaste Handreiking voor de verkiezing van ambtsdragers in een samenwerkingsgemeente (zie bijlage) te aanvaarden.

Grond:

De eerdere versie van de Handreiking leek op één onderdeel in strijd met het algemene principe m.b.t. het eventuele afwijken van besluitvorming, namelijk dat de classis bevoegd is daarover uitspraken te doen. De Handreiking noemde ten onrechte die mogelijkheid niet.

Uitvoering

Inleiding

De DOE-groep-groep was tot enige tijd geleden een werkgroep vanuit het Deputaatschap Eenheid van de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK), het Deputaatschap Kerkelijke Eenheid van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (GKv) en de Commissie voor Contact en Samenspreking van de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK). Bij de groei naar hereniging van GKv en NGK werden hun deputaatschap en commissie samengevoegd tot één: Commissie Contact en Eenheid (CCE, sinds 2020). Inmiddels is CCE een commissie van de nieuw gevormde Nederlandse Gereformeerde Kerken. Met het oog op kerkrechtelijke expertise zijn er uit elk kerkverband deputaten kerkrecht lid van de DOE-groep. De DOE-groep werkt onder verantwoordelijkheid van de deputaatschappen/commissies eenheid, die daarvoor mandaat hebben gekregen van de Generale Synodes en de Landelijke vergadering.

De DOE-groep voert overleg, adviseert en ontwikkelt regelgeving met het oog op diverse vormen van plaatselijke eenheid, met als doel de versterking van plaatselijke samenwerking, organisatorisch en inhoudelijk, en de versterking van de relatie met de betrokken kerkverbanden. De DOE-groep stimuleert ook de ontwikkeling van visie op kerkelijke eenheid tussen kerken in bredere zin.

De DOE-groep voert verder regelmatig overleg met plaatselijke kerken op weg naar eenheid (het DOE-overleg) om de behoefte te peilen aan nieuwe regelgeving of verandering van de bestaande. Verder is de DOE-groep beschikbaar om kerken die op weg zijn naar een vorm van samenwerking van advies te dienen op het terrein van kerkrecht, kerkverband of organisatie. De DOE-groep presenteert, via de deputaatschappen, één rapport aan de synodes die DV in 2023 gehouden worden.

Samenstelling en vergaderingen

De DOE-groep was in de verslagperiode als volgt samengesteld:
Secretariaat Lydia Postma-Douma

Periode 2020-2022

NGK	br. P.M.A. van Oord, lid van CCS ds. D.H.T. Postuma, lid van CCS
GKv	ds. T. Dijkema, deputaat kerkelijke eenheid; dr. R.T. te Velde, deputaat kerkrecht ds. R.J. Vreugdenhil, deputaat kerkelijke eenheid.
CGK	ds. H. van Eeken, deputaat kerkorde en kerkrecht; ds. W.J.A. Ester, deputaat eenheid

dr. M. den Heijer, deputaat eenheid

Periode 2022-2023

NGK br. P.M.A. van Oord, lid van CCE
ds. D.H.T. Postuma, lid van CCE
ds. R.J. Vreugdenhil, lid van CCE
zr. H.J. Louwerse-Lode, lid van CCE.
ds. J. Harmanny, lid van CCE
CGK ds. H. van Eeken, deputaat kerkorde en kerkrecht;
ds. W.J.A. Ester, deputaat eenheid
dr. M. den Heijer, deputaat eenheid

In de vorige synodale periode vergaderde de DOE-groep gemiddeld vijf keer per jaar. Door COVID-19 en de synodes is het aantal vergaderingen in de afgelopen jaren aanzienlijk minder geweest. We noteren: 13-01-2021, 02-06-2021, 12-01-22, 18-05-2022, 06-07-22, 09-11-22, 04-01-23, 31-08-23. DOE-overleg: 02-07-2023.

Hoofdpunten Periode 2020-2023

LVGS van Zeewolde/Goes 2019-2021

De LV Zeewolde(NGK) en de GS van Goes (GKv) hebben alle voorstellen zoals gedaan in ons vorige rapport overgenomen (Acta GS Goes, p 125), te weten:

- 1) *het werk van de DOE-groep – regelgeving, advisering en bezinning – te continueren.*
- 2) *het nieuwe MODEL SAMENWERKINGSOVEREENKOMST te aanvaarden en dit aan te bevelen aan kerken die een samenwerkingsgemeente willen vormen.*
- 3) *in te stemmen met de kerkrechtelijke keuzes die aan dit Model samenwerkingsovereenkomst ten grondslag liggen, met name rond de vraag hoe een samenwerkingsgemeente heeft te handelen wanneer kerkordes of besluiten van de betrokken kerkverbanden onderling strijdig zijn.*
- 4) *de aangepaste Handreiking voor de verkiezing van ambtsdragers in een samenwerkingsgemeente te aanvaarden.*

Als de DOE-groep hebben we dankbaar kennisgenomen van deze besluiten.

CGK Synode Dordrecht-Nunspeet 2019-2022

De Synode Dordrecht-Nunspeet (CGK) heeft niet alle voorstellen zoals gedaan in ons vorige rapport overgenomen (Besluitenboekje Extra uitgave 2022, p. 19-23) en besloot:

1. *artikel 4 lid c en d van het nieuwe model samenwerkingsovereenkomst (2017) te vervangen door een nieuw lid c dat luidt: ‘Bij onderlinge strijdigheid zoekt de kerkenraad een weg die de opbouw en de eenheid van de gemeente dient, en die zoveel mogelijk recht doet aan de bedoeling van alle besluiten. Hij legt zijn beslissing ter acceptatie voor aan de classis van het kerkverband dat het besluit nam waarvan afgeweken wordt.’;*
2. *aan artikel 3 van het model handreiking verkiezing ambtsdragers in een samenwerkingsgemeente (2017) als lid d toe te voegen: ‘Vrouwelijke leden van de gemeente hebben geen passief kiesrecht wanneer een van de kerkverbanden van de samenwerkingsgemeente daarvoor niet de ruimte geeft.’;*
3. *het nieuwe model samenwerkingsovereenkomst en het nieuwe model handreiking verkiezing ambtsdragers in een samenwerkingsgemeente met bovenstaande wijzigingen te aanvaarden als de vigerende regelingen voor samenwerkingsgemeenten;*
4. *dat het voor een optimale deelname aan het Deputaten Overleg Eenheid nodig is dat deputaten in dat gremium met minstens twee personen vertegenwoordigd zijn.*

Als uitwerking van *besluit 1* heeft de DOE-groep in het model samenwerkingsovereenkomst nu twee tekstvarianten opgenomen over hoe te handelen bij onderlinge strijdigheid van kerkordes of besluiten van meerdere vergaderingen. Liever hadden wij de opdracht gekregen om in onderling overleg tot een gezamenlijke tekst te komen. Het gesprek over dit onderwerp heeft zich nu verplaatst van de landelijke overlegorganen naar de plaatselijke kerken die een samenwerkingsgemeente willen vormen en de classes die zich daarover uitspreken.

De toevoeging van *besluit 2* is vermeld in de handreiking voor de verkiezing van ambtsdragers.

4. Toekomst DOE-groep

De DOE-groep kent een lange historie. De DOE-groep heeft in 2007 de taak overgenomen van het samenwerkingsoverleg (SWO). Het SWO was een initiatief van de eerste samenwerkingsgemeenten CGK/NGK (Almere, Lelystad en Nieuwegein) in de jaren ‘80. Er was gezien de kritische toonzetting op de CGK-synode over de landelijke samenwerking met de NGK de behoefte om elkaar op te zoeken en elkaar te ondersteunen. Dit heeft geleid tot de verklaring in 1990 dat de samenwerking een voltooid karakter kende en dat de gemeenten niet meer uit elkaar wensten te gaan. Hieruit ontstond het SWO dat landelijke bekendheid kreeg. Het aantal deelnemers groeide in de jaren ‘90 omdat het aantal samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten snel toenam. Deze vergaderingen hadden een

informatief en adviserend karakter en werden twee keer per jaar gehouden. In 2009 is dit samenwerkingsoverleg in de slaapstand gegaan omdat in 2007 de landelijke vergaderingen van de drie kerkverbanden de DOE-groep hadden ingesteld.

Vanaf 2007 heeft de DOE-groep een belangrijke rol vervuld in de kleine oecumene van CGK-GKv-NGK. In de periode 2007-2022 zijn er 68 vergadering geweest. Het werk van de DOE-groep – regelgeving, advisering en bezinning – droeg bij aan een geordend kerkelijk leven. Vanuit het DOE-overleg kregen gemeenten op hun weg naar hun samenwerking gerichte kerkrechtelijke adviezen. Daarnaast werden er door de jaren heen vanuit de DOE-groep bijeenkomsten georganiseerd om de samenwerkingsgemeenten over de landelijke ontwikkelingen te informeren en hun mening over deze ontwikkelingen te vernemen. Ook werd er periodiek een dag/conferentie georganiseerd waar het onderwerp kerkelijk eenheid centraal staat. De DOE-groep rapporteerde aan de Landelijke vergadering van de NGK en de synodes van de CGK en GKv via een rapport dat onderdeel was het rapport van de deputaatschappen die te maken hadden met kerkelijke eenheid.

Ontwikkelingen

Er zijn een aantal ontwikkelingen die een bezinning op de taak van de DOE-groep hebben nodig maakt.

- Op 1 mei 2023 is het herenigingsproces tussen GKv en NGK afgerond.
- De besluitvorming van de CGK-synodes aangaande de kleine oecumene (NGK-GKv-CGK) heeft de afstand op synodeniveau vergroot, terwijl de contacten op plaatselijk niveau alleen maar toenemen.
- Op 10 november 2022 het Samenwerkingsoverleg (SWO) opnieuw bij elkaar gekomen. Het SWO is gericht op samenwerkings- en samenwerkende gemeenten GKv/CGK of NGK/CGK: om elkaar in deze spanningsvolle kerkelijke tijd te adviseren, te bemoedigen en te inspireren.

Contouren toekomst activiteiten/taken de DOE-groep

We kunnen het werk van de DOE-groep in de afgelopen jaren samenvatten met de kernwoorden: regelgeving, advisering en bezinning (zie boven). Met het oog op de toekomst denken wij in de volgende richting:

Advisering en Regelgeving

Er zijn op dit moment circa 35 samenwerkende en 28 samenwerkingsgemeenten. Voor een goed geordend kerkelijk leven is het belangrijk dat de DOE-groep zijn functie als adviesorgaan blijft vervullen. Vanwege veranderende wetgeving door onze landelijke overheid en vanwege veranderende kerkelijke besluitvorming blijft er een noodzaak voorstellen tot regelgeving te ontwikkelen.

Door de toegenomen kerkelijke contacten tussen zowel de CGK als de NGK met plaatselijke kerken van de PKN kan het zijn dat de DOE-groep hierover samenwerkingsmodellen dient te gaan ontwikkelen dan wel adviezen moet gaan geven.

Bezinning

De gegroeide afstand tussen de kerkverbanden bekent dat het wenselijk is dat er weer opnieuw geïnvesteerd wordt in het geloofsgesprek met als doel het onderlinge begrip/vertrouwen in elkaar te versterken. Dat is een gesprek dat volgens ons gevoerd dient te worden tussen de deputaten eenheid en CCE. De DOE-groep kan daarin mogelijk stimulerend zijn door bezinningsconferenties zoals die eerder gehouden zijn.

Kerntaak de DOE-groep en heractivering van het Samenwerkingsoverleg (SWO)

Nadat de DOE-groep in 2007 gestart was, is direct contact gezocht met het toen nog functionerende Samenwerkingsoverleg. In goede afstemming besloot dit SWO om 'in slaap te gaan'. De zaken waarvoor het SWO indertijd opgericht was, zouden voortaan binnen de DOE-groep en in het DOE-overleg voldoende aandacht krijgen.

Onbedoeld kon echter in de loop van de tijd de indruk ontstaan dat de DOE-groep in kerkelijke discussies optrad als belangenbehartiger van samenwerkingsgemeentes. Die rol past niet bij het karakter van de DOE-groep als overlegorgaan van deputaten/commissies. Op 2 juli 2022 klonk tijdens het DOE-overleg een roep vanuit de samenwerkingsgemeente tot een herstart van het SWO te komen. Deze roep is door een aantal vertegenwoordigers van samenwerkingsgemeentes opgepakt. Tijdens een bijeenkomst op 10 november 2022 is door de aanwezige samenwerkings- en samenwerkende kerken besloten om het SWO te herstarten met als taak om elkaar te adviseren, te bemoedigen en te inspireren met het oog op het welzijn van de eigen gemeente, de plek in de classis en de plek in het landelijke kerkverband.

Verhouding de DOE-groep tot het SWO

Het SWO zal een belangrijke rol gaan vervullen in het horen en informeren van de SWO-gemeenten.

Daarnaast zal het SWO op kunnen treden als belangenbehartiger van de samenwerkingsgemeente, zoals het SWO dit in de jaren '80 ook gedaan heeft.

Om kerkrechtelijke adviezen te kunnen geven op de SWO-vergaderingen is afgesproken dat er altijd een afvaardiging vanuit de DOE-groep aanwezig zal zijn. Nadrukkelijk is gesteld dat het SWO niet onder verantwoordelijkheid valt van de DOE-groep, maar de eigen verantwoordelijkheid is van de samenwerkingsgemeenten.

Samenstelling DOE-groep

Ons voorstel is om de DOE-groep terug te brengen tot 8 personen (4 CGK/4 NGK) waarvan 4 een kerkrechtelijke insteek hebben en 4 meer gericht zijn op kerkelijke eenheid. Dat past bij de centrale taak van de DOE-groep om de kerken kerkrechtelijk adviseren. Dit wordt per eind 2023 gerealiseerd in de volgende samenstelling:

NGK

ds. D.H.T. Postuma, lid van CCE

zr. H.J. Louwerse-Lode, lid van CCE

ds. R.J. Vreugdenhil, lid van CKA (commissie kerkelijke adviezen)

vacature (aan CKA is gevraagd om een tweede lid)

CGK

ds. W.J.A Ester, deputaat Eenheid

P. van Duijvenbode, deputaat Eenheid

ds. H. van Eeken, deputaat kerkorde en kerkrecht;

drs. M. Renkema, consulent kerkorde en kerkrecht

Adviezen aan plaatselijke kerken

Vanuit verschillende plaatselijke samenwerkings-situaties werd de DOE-groep benaderd voor advies. Het betrof allerlei onderwerpen waar samenwerkingsgemeentes mee te maken krijgen. Twee onderwerpen noemen we hier in het bijzonder.

Eenwording GKv en NGK per 1 mei 2023

Per 1 mei is er sprake van een nieuw kerkverband de Nederlandse Gereformeerde Kerken. Om bestaande samenwerkingsgemeentes te helpen is er rond de eenwording een handreiking uitgebracht over wat de landelijke eenwording betekent voor de samenwerkingsgemeenten en welke acties door de gemeenten genomen moeten worden. Deze handreiking is te vinden op de website van de DOE-groep (zie hieronder) *Ondertekening formulier in samenwerkingsgemeente*

In de bovengenoemde handreiking is ook een passage opgenomen over het ondertekeningsformulier voor ambtsdragers gezien de nieuwe kerkorde van de NGK en de bestaande kerkorde van de CGK. Los van de fusie heeft de DOE-groep hier ook vanuit verschillende samenwerkingsgemeenten vragen over gekregen die wij in lijn met de bovenstaande handreiking beantwoord hebben.

Website DOE-groep

De DOE-groep heeft een website over kerkelijke eenheid: www.kerkelijkeeenheid.nl. Alle documenten die relevant zijn voor kerkelijke eenheid en het vormen van samenwerkende gemeenten en samenwerkingsgemeenten zijn daar te vinden. Er zijn plannen om de site geheel te vernieuwen.

Voorstel besluiten Synode van Deventer 2023

De DOE-groep draagt de volgende punten aan bij de deputaatschappen met het verzoek deze als voorstel te willen doorgeleiden naar de respectievelijke synodes:

Besluit 1:

het werk van de DOE-groep – regelgeving, advisering en bezinning – te continueren.

Gronden:

1. de samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten zijn gediend met gezamenlijke adviezen en regelgeving betreffende kerkrechtelijke en kerkverbandelijke knelpunten binnen het kader van de regelgeving van de drie kerkverbanden;
2. de samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten zijn gediend met regelmatig overleg met deputaten die door de kerkelijke vergaderingen daartoe gemandateerd zijn;
3. de samenwerkingsgemeenten, de samenwerkende gemeenten en de kerkverbanden zijn gediend met het ontwikkelen van visie op kerkelijke eenheid in de komende jaren.

Besluit 2:

akkoord te gaan met de nieuwe getalsmatige samenstelling van de DOE-groep.

2.4. vGKN

Opdracht

E. Contact met de vGKN

Materiaal:

1. *rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samspreking met andere kerken (binnenland) (10-12-2019);*
2. *brief van de synode van de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland, met het verzoek tot het aangaan van een oecumenisch akkoord (29 november 2018).*

Besluit 1:

positief te reageren op het verzoek van de vGKN om het Oecumenisch Akkoord ook te sluiten met de GKv, en daarom:

- a. de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland te erkennen als kerken van Jezus Christus, bouwend op hetzelfde fundament van de Bijbel als Woord van God en de oecumenische en gereformeerde belijdenisgeschriften;*
- b. de huidige Generale regeling voor plaatselijk contact en samenwerking met een Nederlands Gereformeerde Kerk uit te breiden naar een Generale regeling voor plaatselijk contact en samenwerking met een Nederlands Gereformeerde Kerk of een voorgezette Gereformeerde Kerk;*
- c. de vGKN uit te nodigen om de meerdere vergaderingen als waarnemer bij te wonen.*

Gronden:

- 1. De vGKN weten zich gebonden aan de Heilige Schrift, aanvaarden de belijdenissen van de oude christelijke kerk en de gereformeerde belijdenisgeschriften, en kennen een gereformeerde kerkregering. Deze verbondenheid is in eerste instantie door de NGK herkend en uitgesproken en vervolgens ook in gesprekken met de GKv bevestigd.*
- 2. De verwevenheid van de contacten met vGKN en NGK vraagt om een eenduidige regeling van de plaatselijke contacten.*
- 3. De uitbreiding van de huidige generale regeling doet recht aan een groeiende praktijk, met name in Noord-Nederland, voor wat betreft plaatselijke en bovenplaatselijke samenwerking en kanselruil, binnen verschillende classes en met instemming van de classicale vergaderingen.*

Besluit 2:

de kerken van de vGKN hartelijk uit te nodigen om op eigen wijze en in eigen tempo aan te sluiten bij het proces van samengaan van de NGK en GKv, en de Regiegroep opdracht te geven hiervoor zo nodig passende structuren te (doen) ontwerpen.

Gronden:

- 1. De kerken verlangen naar eenheid op grond van Schrift en belijdenis, ook met andere kerken dan de NGK en GKv.*
- 2. De historisch gegroeide positie en eigenheid van de plaatselijke kerken binnen de vGKN en van de vGKN als kerkverband kunnen vragen om aangepaste kerkrechtelijke structuren.*

Besluit 3:

de Regiegroep opdracht te geven om, wanneer de vGKN nog niet aansluiten bij het nieuw te vormen kerkverband, generale regelgeving voor te (doen) bereiden om het Oecumenisch Akkoord blijven geldend te laten zijn na de hereniging van GKv en NGK.

Uitvoering**Samenstelling sectie**

De sectie voor het gesprek met de vGKN werd gevormd door H. Algra, M.E.Th. Bosscha en ds. G. Bruinsma.

Inleiding

De vGKN zijn – evenals de Hersteld Hervormde Kerk - ontstaan toen de Gereformeerde Kerken en de Nederlandse Hervormde Kerk in 2004 samen verder gingen als één kerkgenootschap: de PKN. Deze kerken konden zich onvoldoende vinden in de fusie.

Destijds gaven de vGKN aan dat ze streven naar eenheid met die kerkverbanden die in geloof en belijden, maar ook in hun presbyteriaanse organisatievorm, het dichtstbij liggen. De eerste contacten ontstonden met CCS (Nederlands Gereformeerde Kerken). Later groeiden de contacten met DKE (GKv). In één plaats was er sprake van nauwe plaatselijke samenwerking tussen vGKN en GKv (Frieschepalen). Ook waren er contacten met de CGK. Het feit dat de vGKN vrouwelijke ambtsdragers en predikanten kennen maakte deze contacten echter moeizamer.

Eerdere besluiten

De LV van Nunspeet (2016) en de GS van Meppel (2017) hebben besluiten genomen over de samenwerking met de vGKN. De LV van Nunspeet sloot een oecumenisch akkoord met de vGKN. Vanuit de NGK werd er toen op aangedrongen om elkaar in de komende tijd beter te leren kennen, onder andere door het stimuleren van kanselruil. De GKv (GS Goes) besloot vervolgens zich aan te sluiten bij dit oecumenisch akkoord en de generale regeling voor plaatselijk contact en samenwerking met een Nederlands Gereformeerde Kerk uit te breiden naar een generale regeling voor plaatselijk contact en samenwerking met een Nederlands Gereformeerde Kerk of een voorgezette Gereformeerde Kerk; ze bood de vGKN daarnaast aan op eigen wijze en in eigen tempo de wegen te zoeken naar éénwording.

Stand van zaken

Helaas is het contact met de gezamenlijke kerken van de vGKN de afgelopen jaren gestagneerd. Voor een deel heeft dit te maken met de 'coronasituatie'. Veel meer van invloed is het gegeven dat het voor de (gezamenlijke) vGKN niet duidelijk is welke kant ze uit willen. In 2020 zijn er in de afzonderlijke kerken enquêtes uitgezet over de toekomst, maar daar kwam geen eenduidig beeld uit naar voren. Inmiddels zijn verschillende gemeenten opgeheven en de grootste plaatselijke gemeente is overgestapt naar een ander kerkverband. Een van de deputaten van de vGKN die nauw betrokken was bij de oecumenische gesprekken met de GKv en de Nederlands Gereformeerde Kerken is inmiddels predikant in de NGK. Door deze omstandigheden hebben de deputaten elkaar over en weer weinig kunnen spreken. Er vond in 2022 slechts één gesprek plaats tussen de sectieleden van CCE en ds K. Bijleveld. Daarnaast ontmoette sectielid ds G. Bruinsma een afvaardiging van de vGKN van Boornbergum (bij Drachten). De predikant van deze gemeente is ds K. Bijleveld. Hij is door de vGKN aangewezen als nieuwe vertegenwoordiger namens de vGKN. Met hem bestaan hartelijke contacten, maar het is voor hem moeilijk om namens zijn kerkverband te spreken, omdat het verband zelf niet weet welke koers het wil gaan varen. Wél is het voor de afzonderlijke kerken duidelijk dat het kerkgenootschap te klein is om zelfstandig voort te kunnen bestaan.

Regionale spreiding

De vGKN-gemeenten liggen in Friesland, waar slechts één Nederlands Gereformeerde Kerk was, en in Assen. Deze plaats kende ook een Nederlands Gereformeerde Kerk. Het zoeken naar plaatselijke samenwerking tussen NGK/vGKN lag daarom niet voor de hand. Anders lag het bij de GKv, die veel meer kerken telt in deze regio's. Een voorbeeld is de kerk van Frieschepalen, waar plaatselijk veel met elkaar wordt samenwerkt. Ook contacten met de CGK waren een optie voor de vGKN, maar met deze kerken ligt landelijke samenwerking niet voor de hand, omdat de vGKN vrouwelijke ambtsdragers kennen. In de nieuwe situatie, met de gefuseerde NGK, is zowel plaatselijke als landelijke samenwerking een goede mogelijkheid. Daarnaast lijkt het ons als sectie belangrijk dat de vGKN ingebed worden in regionale samenwerkingsverbanden binnen de NGK. Om die reden willen we als 'sectie vGKN' de regio Friesland en de regio Assen oproepen om de vGKN in hun gebied als gast uit te nodigen voor regiovergaderingen en andere bijeenkomsten binnen de regio. Ook

willen we de vGKN uitnodigen om actief deze contacten op te zoeken en het contact met de NGK een vast onderdeel van hun synodes te doen zijn.

Voorstel besluiten Synode van Deventer 2023

Omdat er richting de vGKN weinig ontwikkelingen en contacten zijn geweest, sluiten de voorstellen aan op eerdere besluitvorming van de Landelijke Vergadering van Zeewolde 2019 (NGK) en de Generale Synode van Goes 2020 (GKv). CCE stelt de synode voor ten aanzien van de contacten met de vGKN de volgende besluiten te nemen:

Besluit 1:

- a. de kerken van de vGKN opnieuw hartelijk uit te nodigen om op eigen wijze en in eigen tempo aan te sluiten bij de Nederlandse Gereformeerde Kerken, en de Commissie Contact en Eenheid opdracht te geven om na te gaan of hier kerkelijke regelgeving moet worden aangepast en hiervoor zo nodig passende structuren te (laten) ontwerpen;
- b. de regionale vergaderingen Fryslân en Assen op te roepen de plaatselijke vGKN-kerken uit te nodigen voor de vergaderingen;
- c. de CCE opdracht te geven de gesprekken met de vGKN voort te zetten met de uitnodiging tot landelijke eenwording van vGKN en NGK en/of aansluiting van plaatselijke vGKN-kerken bij regionale vergaderingen van de NGK.

Gronden:

1. De kerken verlangen nog steeds naar eenheid met de vGKN op grond van Schrift en belijdenis en willen de vGKN graag uitnodigen nu de vGKN van mening zijn dat ze te klein zijn geworden om als afzonderlijk kerkverband te blijven functioneren.
2. De historisch gegroeide positie en eigenheid van de plaatselijke kerken binnen de vGKN en van de vGKN als kerkverband kunnen vragen om aangepaste kerkrechtelijke structuren.
3. Vanwege de geografische spreiding van de vGKN-kerken ligt een uitnodiging door regionale vergaderingen voor de hand.
4. Kerkelijke eenheid is allereerst iets van plaatselijke kerken op plaatselijke en regionaal vlak. Contacten via de landelijke commissie kunnen daaraan dienstbaar zijn.

2.5. PKN

Opricht

F. Contact met de PKN

Materiaal:

1. *rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking met andere kerken (binnenland) (10-12-2019);*
2. *aanvullend rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking met andere kerken (binnenland) 'Bilaterale contacten met de PKN' (31-10-2019).*

Besluit 1:

- a. *de commissie contact en eenheid de opdracht te geven te blijven deelnemen aan het Vijfkerkenoverleg en daarbij in het oog te houden hoe bijzondere situaties in kerkelijke contactoefening zich verhouden tot het streven naar kerkelijke eenheid, waarbij de commissie achteraf verantwoording aflegt aan de volgende synode/LV;*

- b. *de commissie contact en eenheid opdracht te geven om in voortgaand contact met de drie andere gereformeerde kerkverbanden zich te bezinnen op een vorm om de onderlinge relatie uit te drukken.*

Grond:

DKE-CCS hebben voldoende duidelijk gemaakt dat het Vijfkerkenoverleg, dat past binnen de algemene opdracht om in te spelen op steeds wisselende situaties in kerkelijk Nederland, een zaak van lange adem is. Nu de 'overeenkomst bijzondere betrekkingen' – waar de PKN naar streefde – niet met alle betreffende kerkverbanden tot stand is gekomen, zijn voortgaand overleg en gesprek nodig om te bouwen aan herkenning en vertrouwen. Zo kunnen we zoeken naar een vorm om de onderlinge relaties uit te drukken.

Besluit 2:

de commissie contact en eenheid de opdracht te geven één of meer personen uit de kerken uit te nodigen om als adviseurs zitting te (blijven) nemen in de Raad van advies voor het gereformeerd belijden (RGAB). Zij zijn voor hun adviezen geen verantwoording verschuldigd aan de commissie, wel wordt van hen gevraagd de commissie te informeren over hun advieswerk.

Gronden:

1. *Continuering ervan verdient dan ook aanbeveling.*
2. *De adviezen worden uitgebracht op persoonlijke titel, maar de adviseurs moeten zich gedragen weten door hun kerkverband.*

Besluit 3:

de commissie contact en eenheid de opdracht te geven:

1. *het gesprek met de PKN voort te zetten, en daarbij transparant te zijn naar de andere deelnemers aan het Vijfkerkenoverleg;*
2. *in dat gesprek door te spreken over de overeenkomsten en verschillen in kerkvisie en over wat we als protestantse kerken van elkaar kunnen leren en voor elkaar kunnen betekenen;*
3. *in dat gesprek ook door te spreken over de onderwerpen kanselruil en vormen van(gast)lidmaatschap, en de daarover ter synode/LV genomen besluiten.*

Gronden:

1. *Het deputatenrapport maakt herkenbaar dat de PKN een verwant kerkverband is dat aanspreekbaar wil zijn op zijn gereformeerde wortels, waarbij er vragen te stellen zijn bij de manier waarop die verworteling wel en niet zichtbaar is en hoe die bewaakt en gevoed wordt.*
2. *Het gevoerde gesprek met de PKN raakt een snaar van herkenning en verlangen.*
3. *De gezamenlijke ondertekening van de Verklaring van verbondenheid tijdens de Nationale Synode van 29 mei 2019 schept verplichtingen en verantwoordelijkheden naar elkaar toe, waarvoor we niet weg willen en mogen lopen.*

Besluit 4:

met betrekking tot het voorgaan van predikanten uit de PKN het volgende te bepalen:

- a. een kerkenraad kan een predikant uit de PKN uitnodigen voor te gaan in de eredienst. Deze voorganger is gebonden aan de leer van de Bijbel zoals beleden in de gereformeerde belijdenissen. De kerkenraad zal:
 1. vooraf de gemeente informeren met het oog op haar instemming
 2. en ook de kerken in de classis/regio hiervan op de hoogte stellen.
 In de GKv wordt dit besluit uitgevoerd naar analogie van Generale Regeling E69.2 voor plaatselijk contact en samenwerking zonder landelijke overeenstemming, art. 2, 3 en 4. In de NGK wordt besluit b. uitgevoerd in het kader van art. 37.2 AKS met betrekking tot het op elkaar acht geven in regionaal verband.
- b. Predikanten zijn gerechtigd op verzoek voor te gaan in een PKN-gemeente na daarvan mededeling te hebben gedaan aan hun kerkenraad.

Gronden:

1. Het Vijfkerkenoverleg, gevolgd door de ontmoeting tussen GKv (met NGK) en PKN-delegaties op 18 juni 2019, deed het besef groeien dat nauwere banden met de PKN mogelijk en wenselijk zijn en in plaatselijke situaties kunnen worden uitgewerkt. Hoewel er geen multilaterale 'overeenkomst bijzondere betrekkingen' tussen de vijf kerken werd gesloten, bleken elementen daaruit vruchtbaar te kunnen worden vormgegeven.
2. In het besef dat de PKN een 'plurale kerk' is, is een globale overeenkomst zonder enige drempel met betrekking tot openstelling van kansels niet passend. Wel kan op vele plaatsen uitdrukking worden gegeven aan de gevonden eenheid in Christus met gemeentes en voorgangers die, evenals de GKv en NGK, zich gebonden hebben aan bijbelse en confessionele grondslagen.
3. Kerkenraden hebben de taak te waarborgen dat woordverkondiging en sacramentsbediening tot eer van God en heil van de gemeente dienen en de gemeente te beschermen tegen dwaalleer.
4. Een predikant heeft als dienaar van het Woord de vrijheid om voor te gaan waar hem die ruimte wordt geboden. Wanneer een NGK-/GKv predikant voorgaat in een PKN-gemeente, gebeurt dat in goed overleg met de eigen kerkenraad.

Uitvoering**Samenstelling sectie**

De sectie voor het gesprek met de PKN bestond uit J.E.(Jan) van Dijk, S. (Sytze) Huizinga, F.H.(Frans) Tijssen en ds. L.M. (Lucas) van der Veen; ook ds. J.R. (Jaap) Cramer, secunduslid van CCE, draaide mee in deze sectie.

PKN, Vijfkerkenoverleg*Het Vijfkerkenoverleg*

In het Vijfkerkenoverleg (5KO) kwamen de PKN, vGKN, Nederlands Gereformeerde Kerken, GKv en CGK bijeen om te spreken over hun onderlinge betrekkingen. In de periode sinds de vorige GSLV 2020 is het 5KO niet bijeen geweest. Dat wil echter niet zeggen dat er geen contact tussen de kerken is geweest, wat ook blijkt uit de verschillende hoofdstukken van dit rapport die gaan over de verhouding met de afzonderlijke genoemde kerken. In eerste instantie gaf de coronapandemie aanleiding om fysieke samenkomsten indien mogelijk te vermijden, maar daarnaast speelden verschillende andere factoren.

Zo was eerder het 5KO nog een gremium waar GKv en de Nederlands Gereformeerde Kerken elkaar ontmoetten, maar gingen deze kerken nu het pad van hereniging op, en hebben ze ondertussen de Nederlandse Gereformeerde Kerken gevormd. In dit proces zijn de posities die beide kerken in het 5KO eerder op onderdelen verschillend innamen, geharmoniseerd, zoals is weergegeven in de besluiten van de GS/LV 2020.

De situatie rond thema's als vrouwelijke ambtsdragers en het verstaan van de heilige Schrift gaven in de CGK aanleiding tot nadruk op interne bezinning, waardoor in hun externe contacten in het 5KO minder vorderingen konden worden gemaakt. Wel bleven er directe contacten tussen de CGK en 'Gereformeerde Bondsgemeenten en -predikanten' van de PKN.

De vGKN voeren intern nog gesprekken over de koers van hun kerkverband, waardoor minder vorderingen konden worden gemaakt in het 5KO. Daarbij dient wel opgemerkt te worden dat de vGKN indertijd, net als de NGK, het PKN-voorstel tot bijzondere betrekkingen aanvaardden; deze betrekkingen zijn echter als multilaterale overeenkomst in het 5KO niet tot stand gekomen.

Gesprek PKN

Ondertussen werden de gesprekken van GKv en Nederlands Gereformeerde Kerken met de PKN voortgezet, zoals ook aan de GSLV 2020 gerapporteerd, in overeenstemming met de opdracht aan CCE daartoe. De recente gesprekken worden gerapporteerd in het hoofdstuk over de bilaterale gesprekken met de PKN. In deze gesprekken, waar dus de facto drie van de vijf kerken van het 5KO bijeen waren, bleek de behoefte het gesprek ook weer te voeren met CGK en vGKN. Inderdaad nam een CGK-DE-lid aan het tweede gesprek met de PKN deel. Dat had als onderwerp 'Als kinderen van één Vader' uit de PKN-visienota 'Van U is de toekomst'. Het CGK-DE-lid is van zins deze deelname te bestendigen.

De opdracht van de GS/LV 2020 aan CCE spreekt van voortgezette deelname aan het 5KO en bezinning op een vorm die de onderlinge relatie uit kan drukken. De drie deelnemers aan het bovengenoemde overleg zijn van plan een volgende bijeenkomst te beleggen waar zowel de PKN, de NGK en de CGK als de vGKN worden uitgenodigd en zo een hernieuwd 4KO te starten. De nieuwe opdracht aan CCE kan daarom dezelfde zijn als die van 2020, zij het dat het nu om een 4KO gaat.

Raad van advies voor het gereformeerd belijden (RAGB)

In de afgelopen drie jaar was dr.H.J. (Jan) van Helden namens de toenmalige NGK adviserend lid van de Raad van Advies voor het Gereformeerd Belijden (RAGB) in de PKN, en dr. H. (Hans) Burger namens de toenmalige GKv. De RAGB adviseert de generale synode van de PKN gevraagd en ongevraagd over zaken die op de agenda van deze synode staan en vergadert twee of drie keer per jaar. Van Helden en Burger bezochten zoveel als mogelijk de vergaderingen van de RAGB en dachten mee over alles wat door de RAGB besproken werd. Een discussie die de afgelopen periode steeds terugkeerde, betrof de ambtsdragers en kerkelijk werkers: de visie op het ambt, maar ook de opleiding van predikanten en de vraag naar de plaats van HBO-theologen.

Bilaterale contacten met de PKN

Inleiding

De GSLV 2020 nam een besluit dat het over en weer voorgaan van predikanten regelde. Dat deed ze naar aanleiding van gesprekken van GKv en Nederlands Gereformeerde Kerken met de PKN en het PKN-voorstel om bijzondere betrekkingen aan te gaan. Dat voorstel was eerder al gedaan in de context van het 5KO. Andere elementen uit het pakket van bijzondere betrekkingen, zoals het aanvaarden van elkaars leden, werden niet verder uitgewerkt. De GSLV 2020 gaf de opdracht de gesprekken met de PKN voort te zetten, niet alleen met het oog op kanselruil en lidmaatschap, maar vooral ook om 'door te spreken over de overeenkomsten en verschillen in kerkvisie en over wat we als protestantse kerken van elkaar kunnen leren en voor elkaar kunnen betekenen'. Zoals gerapporteerd aan de GSLV 2020 leidden de gesprekken immers, naast dat er significante verschillen werden geconstateerd, tot een grote mate van herkenning, wat een goede basis voor een voortgaand gesprek vormt.

In de nu gerapporteerde periode vonden twee van dergelijke gesprekken plaats. Een derde gesprek werd in verband met de belasting die de GKv-NGK-hereniging en de PKN-synode meebrachten uitgesteld. Hieronder volgen de verslagen van de eerste twee gesprekken.

Gesprekken

21 december 2021

Het eerste gesprek van de CCE-sectie PKN met het PKN-moderamen vond plaats op 21 december 2021. Naast PKN-moderamenleden was ook mr. Gijs de Jong aanwezig. Het draaide hierbij vooral om de genoemde GSLV 2020-besluiten alsook om een bezinning op het vervolg. Van ons GSLV-besluit dat over en weer voorgaan van predikanten regelt, werd in dankbaarheid kennisgenomen, hoewel het enige verbazing had gewekt dat dit niet in een overeenkomst tussen PKN en GKv/NGK is vastgelegd. Aan PKN-zijde had men zich op een overeenkomst van bijzondere betrekkingen gericht die zowel kanselruil als over en weer aanvaarding van elkaars (gast)leden beschreef. Er werd nu gezamenlijk geconstateerd en toegejuicht dat er inderdaad sprake is van over en weer voorgaan van predikanten. Er werd doorgesproken over het opstellen van een overeenkomst hierover en ook over de lidmaatschapskwestie. Hierbij speelt een aantal zaken, dat hieronder volgt.

Noch van PKN-zijde, noch van onze zijde, worden problematische situaties genoemd waar het voorgaan en lidmaatschap betreft. Bij beide speelt de plaatselijke kerkenraad een centrale rol bij het uitnodigen tot voorgaan en het aanvaarden van lidmaatschap. Zo vindt er bijvoorbeeld altijd een gesprek met de kerkenraad (of kerkenraadsleden) plaats als iemand zich als lid bij een plaatselijke kerk/gemeente meldt, en wordt men veelal hartelijk verwelkomd. De ervaring met het uitnodigen van predikanten is goed. Er is een verschil in kerkbestuur tussen de PKN en ons. De PKN kent één landelijke kerk met plaatselijke gemeenten en daarmee een sterkere centrale aansturing. De in de NGK verenigde kerken zijn een gemeenschap van plaatselijke kerken die vergeleken met PKN-gemeenten meer hun eigen besluiten nemen. Wanneer we dus bestaande praktijken in een overeenkomst proberen vast te leggen, is er het risico van inmenging in de bevoegdheden van een plaatselijke kerkenraad.

Zowel in de PKN als bij ons is het predikantschap in het kerkverband geregeld, zoals bijvoorbeeld de eisen aan opleiding, de examinering en de beroepbaarheid. Dat maakt het relatief eenvoudig om over het voorgaan over en weer een landelijke afspraak tussen PKN en GKv/NGK te maken.

Leden van een PKN-gemeente zijn ingeschreven als lid van de landelijke PKN. Overgang van de ene naar de andere PKN-gemeente brengt geen verandering in dit lidmaatschap. Leden van een plaatselijke GKv of NGK zijn plaatselijk lid. Overgaan naar een andere GKv of NGK betekent beëindiging van het ene en aangaan van het andere plaatselijke lidmaatschap (waarbij de vroegere attestatie, nu 'aanbeveling' (KO, C10.1 en C10.2), een rol speelt).

Kortom, we zijn blij met de manier waarop we met elkaar als broeders en zusters kunnen omgaan, maar de kerkjuridische neerslag daarvan is niet altijd simpel. Afgesproken werd, met ondersteuning van de PKN-jurist, te onderzoeken of er een geschikte landelijke overeenkomst opgesteld kan worden in de lijn van de genoemde bijzondere betrekkingen, die recht doet aan de verschillen in kerkbestuur.

Vervolgens werd gesproken over een vervolg op het nu gevoerde gesprek: welke onderwerpen zijn van belang? Ons overleg wordt gezien als een ontmoeting tussen verwante kerken die gemeenschappelijke belangen hebben. De belangrijkste daarvan is wellicht het faciliteren van plaatselijke samenwerking waar mogelijk. Uitwisseling van ervaringen met pioniersplaatsen is van belang. De ontwikkelingen rond de ambtsvisie in de PKN hebben ook onze interesse. René De Reuver (Scriba PKN) stelde voor de volgende keer inhoudelijk te spreken over hoofdstuk 2, 'Als kinderen van één Vader', van de PKN-visienota 'Van U is de toekomst'.

Zouden ook de vGKN en CGK weer uitgenodigd moeten worden? Gezien de onderwerpen die aan de orde gaan komen in het overleg tussen PKN en GKv/NGK, zou het goed zijn als ook de andere partners van het 5KO, de vGKN en de CGK, weer aan zouden kunnen schuiven. Besloten wordt via CCE te peilen of dit mogelijk is.

In een eerder overleg is benoemd dat toen de Gereformeerde Kerken in Nederland in 1988 excuses aanboden aan NGK en GKv over de gang van zaken rond de vrijmaking in 1944, de NGK daar positief op

reageerde, maar de GKv afwijzend. Is er bij de PKN het gevoel dat hierover nog doorgepraat moet worden, of is met de nu lopende gesprekken de facto een goede verhouding ontstaan? Het PKN-moderamen zal hier later op terugkomen.

5 april 2022

Naast de deelnemers aan het overleg van 21 december 2021 was ook dr. Martin den Heijer aanwezig. Hij werd als lid van DE van de CGK hartelijk welkom geheten.

Bij de bespreking van hoofdstuk 2 van de PKN-visienota 'Als kinderen van één Vader', werd als kernvraag gesteld: waar willen we als kerken gezamenlijk naartoe werken en hoe kan de landelijke/plaatselijke samenwerking gestimuleerd worden? In de nota wordt gesproken van een door allen erkende 'hoge en urgente roeping om die eenheid gestalte te geven'. Het gaat immers bij de kerk niet om een soort club maar om de 'gemeenschap der heiligen'. Verlangen naar eenheid en toenadering gaat samen met de behoefte aan ruimte voor de verschillen die er zijn en waren. Dát is wellicht ook het mozaïek van kerk-zijn: diversiteit maar toch eenheid.

Opvallend was de eenstemmigheid in de bespreking van deze zaken. Zowel aan PKN-zijde als bij ons waren we ons ervan bewust dat in de PKN sprake is van een zeker pluraal karakter, dat vanuit ons gezichtspunt belemmerend werkt als het gaat om landelijke eenheid. Het zoeken naar plaatselijke samenwerking en eenheid, zoals in de praktijk ook al gebeurt, wordt echter door allen zeer wel mogelijk geacht en het stimuleren waard gevonden.

Naar aanleiding van een tekstvoorstel van De Jong voor een bijzondere-betrekkingen-document werd over de elementen ervan doorgesproken. Geconstateerd werd dat wat betreft het over en weer voorgaan van predikanten (1) ons niets in de weg staat; de tekst legt vast wat GKv/NGK ook in hun GSLV- 2020-besluit hebben verwoord. Een gerelateerde vraag, namelijk of dit ook zou gelden voor preekconsenthouders en proponenten (1a), vergt nader onderzoek naar de regelingen hiervoor bij PKN en GKv/NGK. Met de op dat moment nog concept-kerkorde, maar inmiddels aangenomen kerkorde van de herenigde NGK is een over en weer aanvaarden van leden (2) en gastleden (3) niet mogelijk zonder dat de synode daartoe besluit, omdat de bevoegdheid hiertoe vooralsnog bij de plaatselijke kerkenraad ligt (zie KO C10.3 en C10.4).

De vraag werd nu of een overeenkomst van bijzondere betrekkingen alle vier de punten zou moeten bevatten of alleen het punt (1) en evt. (1a), en (nog) niet de punten (2) en (3) die wij als NGK niet per se nodig achten. Er werd afgesproken hierover nader te communiceren. Vooralsnog wordt uitgegaan van het document als geheel.

Vervolggesprekken

Een vervolggesprek, waarvoor CCE de uitnodigende partij zou zijn, stond voor 24 januari 2023 gepland. Het werd echter uitgesteld, vooral door de plaats die het synodewerk in de agenda's van de betrokkenen innam. Het is de bedoeling dat er ook nu weer deelname zal zijn van DE van de CGK (in de persoon van Martin den Heijer). Verder zal opnieuw worden bekeken of de vGKN kan en wil aanschuiven, waarmee het Vierkerkenoverleg compleet zou zijn.

Te bespreken onderwerpen zouden kunnen zijn:

- Pluraliteit en eenheid – Wat is de 'bandbreedte'? Wat leren we van elkaar?
- Kerkplanting – Wat valt hierin van elkaar te leren, kunnen we samen optrekken in pioniersplaatsen?
- Opkomen voor de gezonde leer met Jezus Christus centraal – Voor alle kerken een zaak van belang. In de PKN zijn hierover meerdere mooie dingen geschreven (bijvoorbeeld de eerdergenoemde visienota).
- Ontwikkelingen rond ambtsvisie – In beweging in de PKN en voor allen van belang.

De focus bij de gesprekken zal vooral liggen op wat deze kunnen betekenen voor groeiende plaatselijke samenwerking.

Waarschijnlijk kan het gesprek over bijzondere betrekkingen worden afgerond. Zie daarvoor de aparte sectie hieronder.

Of het indertijd door de GKv niet aanvaarden van excuses over '1944' nog aan de orde komt, zal afhangen van de gevoelens bij de PKN daarover.

Stand van zaken bijzondere betrekkingen

De oorspronkelijk door de PKN voorgestelde 'bijzondere betrekkingen' omvatten vier zaken die we hier puntsgewijs doorlopen, waarbij we ook aangeven wat het meest recente voorstel is.

1. 'Kanselruil', het over en weer voorgaan van predikanten

Hierover bestaat al even overeenstemming tussen PKN en GKv/NGK. Aan onze zijde is er het besluit daartoe van de GS/LV 2020. Inmiddels is dit besluit verwerkt in regeling E8, 'Plaatselijk contact met andere kerken', artikel 3 betreffende voorgangers. In plaats van een complete bijzondere-betrekkingen-overeenkomst aan te gaan overweegt de PKN om op genoemd GS/LV-besluit te reageren door middel van een brief, waarin geconstateerd wordt dat op dit punt de bijzondere betrekking bestaat. Daarmee zou het punt formeel afgehandeld zijn.

2. 'Kanselruil' voor preekconsenthouders en proponenten

Dit ligt in het verlengde van punt (1), maar aangezien de voorwaarden voor preekconsenthouders en voor proponenten van de PKN waarschijnlijk niet identiek zijn aan wat hiervoor in de nieuwe regelingen van de NGK staat, is het zaak hier eerst in meer detail naar te kijken. Met het oog hierop wordt voorgesteld overleg te initiëren tussen kerkjuristen van de PKN en onze Commissie Kerkelijke Onderzoeken. Mocht dit te complex blijken, dan kunnen we dit punt laten rusten.

3. Aanvaarden van elkaars leden over en weer

Hier speelt een rol dat de structuur van de PKN verschilt van die van ons kerkverband. Waar het bij de PKN om een landelijk lidmaatschap gaat, kennen wij alleen een plaatselijk lidmaatschap. Een attestatie in de PKN bij overgang naar een andere gemeente heeft daarmee een andere status dan de in onze KO genoemde schriftelijke aanbeveling bij overgang naar een andere plaatselijke NGK (KO, C10.1 en C10.2). Waar zo'n verklaring niet aan de orde is, zoals bij overkomst vanuit een niet-NGK-kerk, beslist de plaatselijke kerkenraad (KO C10.4). Overigens, zowel bij de PKN als bij ons is het gebruikelijk dat nieuwe leden door of namens de kerkenraad worden verwelkomd. Gezien deze praktijk, neigen zowel de PKN als wij ertoe dit formeel complexe punt te laten rusten.

4. Gastlidmaatschap

Evenals bij de leden onder punt 3 spelen de verschillende structuren van de kerkverbanden hier een rol. Een gastlid bij de PKN is geen PKN-lid ergens anders (PKN-lidmaatschap is landelijk), maar is (elders) lid van een ander kerkgenootschap. Een gastlid bij de GKv/NGK is elders lid van een plaatselijke GKv/NGK (lidmaatschap is plaatselijk). In de nieuwe KO valt een lid van een ander kerkgenootschap als gastlid onder art. C3.1: "Tot de gemeente behoren belijdende leden, doopleden, en wie op andere wijze met haar verbonden zijn." Verder geldt KO C10.4: "Over de toelating in andere gevallen beslist de kerkenraad." Ook nu is de praktijk: leden van een andere kerk worden zowel bij de PKN als bij ons door de plaatselijke kerkenraad verwelkomd als gast, zij het formeel als gastlid of anderszins. Gezien deze praktijk neigen zowel de PKN als wij ertoe ook dit formeel complexe punt te laten rusten.

Als we inderdaad met de PKN op de bovenstaande lijnen overeenkomen, zal ons overleg over 'bijzondere betrekkingen' binnenkort afgerond zijn.

Kerkregering en organisatie van het kerkverband

In het kader van het werk voor de Raad van Kerken ontstond er een aanvankelijk informeel contact tussen de afgevaardigden van de PKN (ds. Marco Batenburg en dr. René de Reuver) en die van de NGK (ds. Dinand Krol en Frans Schippers). De herkenning die dit opleverde was dusdanig dat de wens ontstond dit contact te verbreden en in ontmoeting en gesprek na te denken over wat ons als kerken verbindt.

Dat leidde tot het idee om een (besloten) symposium te organiseren. Onze eerste doelstelling daarvan was ontmoeting en het leren kennen van elkaar. Om dat concreet te maken zouden we de kerkordes van beide kerken met elkaar willen vergelijken op het punt van spiritualiteit, confessionaliteit en kerkmodel.

Voor ons idee kregen we de medewerking van de hoogleraren Leon van den Broeke en Maarten Wisse. Zij hebben toegezegd als spreker en co-referent voor het symposium op te willen treden. De Theologische Universiteit Utrecht wil gastheer zijn en werkt mee aan de organisatie. Omdat het om een intern symposium gaat hebben we vanuit beide doelgroepen gericht mensen met affiniteit voor kerkzijn en kerkorde uitgenodigd. Ook vonden we het belangrijk om studenten theologie de mogelijkheid te geven aanwezig te zijn.

Het is de bedoeling dat het symposium wordt gehouden op 15 november 2023. Omdat die datum op het moment van het schrijven van dit rapport nog in de toekomst ligt en we nog bezig zijn met de verdere uitwerking van het programma hopen we u in een volgend rapport verslag uit te kunnen brengen van dit symposium.

Vanaf het eerst begin zijn we als CCE op de hoogte gehouden van de plannen en hebben we die ook van harte gesteund

Voorstel besluiten Synode van Deventer 2023

CCE stelt voor dat de Synode van Deventer de besluiten van de vorige GSLV continueert, waarbij de delen betreffende kanselruil en het aanvaarden van elkaars leden en gastleden in een afrondende fase zijn.

Materiaal:

rapport commissie contact en eenheid 2023.

Besluit 1:

- a. de commissie contact en eenheid de opdracht te geven te blijven deelnemen aan het vierkerkenoverleg en daarbij in het oog te houden hoe bijzondere situaties in kerkelijke contactoefening zich verhouden tot het streven naar kerkelijke eenheid, waarbij de commissie achteraf verantwoording aflegt aan de volgende synode;
- b. de commissie contact en eenheid opdracht te geven om in voortgaand contact met de twee andere gereformeerde kerkverbanden zich te bezinnen op een vorm om de onderlinge relatie uit te drukken.

Grond:

CCE heeft voldoende duidelijk gemaakt dat het vierkerkenoverleg, dat past binnen de algemene opdracht om in te spelen op steeds wisselende situaties in kerkelijk Nederland, een zaak van lange adem is. Nu de 'overeenkomst bijzondere betrekkingen' – waar de PKN naar streefde – niet met alle betreffende kerkverbanden tot stand is gekomen, zijn voortgaand overleg en gesprek nodig om te bouwen aan herkenning en vertrouwen. Zo kunnen we zoeken naar een vorm om de onderlinge relaties uit te drukken.

Besluit 2:

de commissie contact en eenheid de opdracht te geven één of meer personen uit de kerken uit te nodigen om als adviseurs zitting te (blijven) nemen in de Raad van advies voor het gereformeerd belijden (RGAB). Zij zijn voor hun adviezen geen verantwoording verschuldigd aan de commissie. Wel wordt van hen gevraagd de commissie te informeren over hun advieswerk.

Gronden:

1. Uit de informatie van de huidige deelnemers vanuit onze kerken aan de RAGB komt naar voren dat hun deelname aan de RAGB gewaardeerd wordt. Continuering ervan verdient dan ook aanbeveling.
2. De adviezen worden uitgebracht op persoonlijke titel, maar de adviseurs moeten zich gedragen weten door hun kerkverband.

Besluit 3:

de commissie contact en eenheid de opdracht te geven:

1. het gesprek met de PKN voort te zetten, en daarbij transparant te zijn naar de andere deelnemers aan het vierkerkenoverleg;
2. in dat gesprek door te spreken over de overeenkomsten en verschillen in kerkvisie en over wat we als protestantse kerken van elkaar kunnen leren en voor elkaar kunnen betekenen;
3. in dat gesprek ook door te spreken over de onderwerpen 'vormen van (gast)lidmaatschap' en 'het voorgaan van preekbevoegden in beide kerkverbanden', en de daarover in de GS/LV genomen besluiten.

Gronden:

1. Het commissierapport maakt herkenbaar dat de PKN een verwant kerkverband is dat aanspreekbaar wil zijn op zijn gereformeerde wortels, waarbij er vragen te stellen zijn bij de manier waarop die verworteling wel en niet zichtbaar is en hoe die bewaakt en gevoed wordt.
2. Het gevoerde gesprek met de PKN raakt een snaar van herkenning en verlangen.
3. De gezamenlijke ondertekening van de Verklaring van verbondenheid tijdens de Nationale Synode van 29 mei 2019 schept verplichtingen en verantwoordelijkheden naar elkaar toe, waarvoor we niet weg willen en mogen lopen.

2.6. HHK**Opdracht**

G. Contact met de HHK annex tripartiet overleg

Materiaal:

rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking met andere kerken (binnenland) (10-12-2019).

Besluit:

de commissie contact en eenheid de opdracht te geven.

- a. *de gesprekken met de Commissie Interkerkelijke Contacten van de Hersteld Hervormde Kerk voort te zetten met als doel te komen tot een nadere vorm van kerkelijk contact;*
- b. *deze gesprekken zo mogelijk samen met Deputaten Eenheid van de CGK te blijven voeren.*

Uitvoering

Samenstelling sectie

Het gesprek met de HHK was toevertrouwd aan dezelfde CCE-leden die het gesprek met de CGK voerden.

Werkzaamheden

CCE heeft in deze verslagperiode geen gesprekken met de Commissie Interkerkelijke Contacten (CIC) van de Hersteld Hervormde Kerk (HHK) kunnen voeren. Er zijn ook geen gesprekken in tripartiet verband (GKv/CGK/HHK) geweest. De contacten zijn beperkt gebleven tot een mailwisseling naar aanleiding van een brief die de CCE-sectie CGK/HHK heeft geschreven aan CIC.

Dit is de hoofdinhoud van deze brief van 6 mei 2021:

“De sectie CGK/HHK van CCE heeft onlangs heel voorzichtig zijn werkzaamheden weer opgepakt. Daarbij werd geconstateerd dat de contacten met de HHK spaarzaam waren in de afgelopen periode. Verder is ons onbekend wat de status van de contacten is van de kant van CIC. We hebben hierover niets kunnen vinden in de Acta van de LV/GS.

Het laatste tripartiete overleg van DE-CGK, DKE-GKv en CIC-HHK dateert van 10 oktober 2018. We herinneren ook aan de brief van uw Commissie d.d. 12-09-2017. Daarin schrijft u onder meer:

‘De vraag is hoe de generale synode van de Hersteld Hervormde Kerk op deze verregaande besluitvorming (namelijk over M/V en ambt) zal reageren. Een vraag die op enig moment natuurlijk moet worden beantwoord. Maar dat de ontmoetingen van onze beide kerken erdoor overschaduwd worden – en dat in negatieve zin – lijkt duidelijk.’

Onze vraag is: Heeft de GS van de HHK de contacten met de GKv besproken en hierover besluiten genomen? En zo ja, welke besluiten zijn dat?

Een antwoord op deze vraag lijkt ons wenselijk om de opdracht van de LV/GS te kunnen uitvoeren.”

In juni 2021 is er telefonisch contact geweest met br. B.J. van der Vlies, toenmalig secretaris van CIC. (Inmiddels is br. Van der Vlies overleden; CCE heeft aan de familie haar deelneming betuigd in een brief.) Toen we na bijna een jaar nog geen antwoord gekregen hadden, hebben we per mail contact opgenomen met br. W. van Vlastuin en ds. D. Heemskerk, respectievelijk lid en voorzitter van CIC. Op 12 april 2022 schreef laatstgenoemde:

“De brief is nog niet in de synode aan de orde geweest. Na Pasen hopen we weer een keer bijeen te komen om de inhoud van de brief te bespreken en zal het op de eerstvolgende synodevergadering aan de orde worden gesteld om tot een besluit te komen.”

Aannemende dat CCE kennis zal krijgen van een eventueel rapport van CIC, hebben we intern afgesproken alert te zijn op een eventuele ontmoeting met de GS van de HHK.

We moeten echter constateren dat we tot op heden (september 2023) geen rapport van CIC of antwoord van de synode hebben gekregen.

Tripartiet overleg

In het 'Rapport eenheid gereformeerde belijders' van DE aan de GS Dordrecht-Nunspeet 2019-2022 lezen we in het hoofdstuk over de contacten met de HHK:

"2.3.7 Tripartiet overleg

Ook in de afgelopen periode is er een aantal keren sprake geweest van een tripartiet overleg tussen afgevaardigden van de GKv, de HHK en onze kerken. Tijdens een van deze ontmoetingen heeft prof. dr. W. van Vlastuin een inleiding gehouden over de problematiek rond 'de vrouw in het ambt' en 'de hermeneutiek'. Er bleken grote verschillen van inzicht te bestaan, vooral tussen GKv enerzijds en HHK en CGK anderzijds. Al langere tijd was duidelijk dat er tussen de GKv en de HHK sprake is van grote cultuurverschillen, waarbij uw deputaten het gevoel hadden dat zij een brugfunctie vervulden. Later gaven de HHK-deputaten aan dat zij vanwege de grote mate van divergentie in inzichten en naar hun overtuiging afwijking van de gereformeerde Schriftbeschouwing bij de GKv, weinig perspectief zien in het voortzetten van dit overleg. Daarmee komt daaraan een einde, al betekent dit voor uw deputaten niet dat het gesprek met de GKv en de HHK nu stopt. Die gesprekken worden voortgezet, alleen nu op bilateraal niveau.

Voorstel tot besluit

Deputaten toe te staan het tripartiet overleg tussen GKv-HHK-CGK af te ronden."

Conclusie

1. CCE concludeert met spijt dat de contacten met de HHK op een dood spoor terechtgekomen zijn. Toch verdient het aandacht en aanbeveling om te proberen deze contacten nieuw leven in te blazen, gezien het gebed van de Heer Jezus Christus voor de eenheid van allen die in Hem geloven.

Voorstel besluit LVGS Deventer 2023

CCE stelt voor ten aanzien van de contacten met de HHK de opdracht te geven:

Besluit:

- a. te proberen de gesprekken met de Commissie Interkerkelijke Contacten van de Hersteld Hervormde Kerk te hervatten met als doel te komen tot een nadere vorm van kerkelijk contact;
- b. deze gesprekken zo mogelijk samen met de Deputaten Eenheid van de CGK te voeren.

2.7. Nationale Synode

Opdracht

Materiaal:

rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking met andere kerken (binnenland) (10-12-2019).

Besluit 1:

goedkeuring te verlenen aan de ondertekening van de Verklaring van verbondenheid voor wat de GKv betreft door de voorzitter van de vorige generale synode, ds. M.H. Oosterhuis, en voor wat de NGK betreft door de voorzitter van de vorige landelijke vergadering, ds. W. Smouter.

Besluit 2:

de doorstart en voortgang van het project Nationale Synode in de jaren na 2020 te ondersteunen door de commissie contact en eenheid ruimte te geven om deel te nemen aan de stuurgroep 'nieuwe stijl', met inachtneming van de eigen identiteit en verantwoordelijkheid van de Gereformeerde Kerken en Nederlands Gereformeerde Kerken en in gehoorzaamheid aan Gods Woord en hierbij de aandacht te vestigen op de waarde van het gereformeerd belijden.

Besluit 3:

de commissie contact en eenheid de opdracht te geven op deze manier verder te werken in de lijn van de Verklaring van verbondenheid en de praktische uitwerking daarvan, zo veel mogelijk samen met CGK en vGKN.

Besluit 4:

aan de commissie contact en eenheid de opdracht te geven aan de volgende generale synode/landelijke vergadering rapport uit te brengen over de ontwikkelingen en bevindingen in dezen.

Gronden:

- 1. Ondertekening van de Verklaring van verbondenheid door de voorzitters van de vorige generale synode/landelijke vergadering namens onze kerkverbanden ligt in de lijn van het beleid dat onze kerken in het afgelopen decennium hebben gevoerd ten aanzien van het project Nationale Synode.*
- 2. DKE-CCS hebben duidelijk gemaakt dat na de slotmanifestatie van 2019 een doorstart van het project Nationale Synode zinvol is, waarin gewerkt wordt in de lijn van de Verklaring van verbondenheid.*
- 3. Onze kerken dragen er – met veel andere kerken en geloofsgemeenschappen in Nederland – medeverantwoordelijkheid voor om in het veelkleurige maar ook verdeelde kerkelijke landschap in ons land niet aan elkaar voorbij te kijken, maar elkaar te blijven zoeken, aan te spreken en te bemoedigen. Dit alles om in het Nederland van nu te getuigen van de liefde van God en op te komen voor de eer van God.*

Uitvoering**Samenstelling sectie**

De CCE-leden H. (Henk) Algra, H.J. (Hillie) van de Streek en ds. L.M. (Lucas) van der Veen waren aangewezen voor de Nationale Synode.

Verder dan de Verklaring van verbondenheid

Op 29 mei 2019 ondertekenden ds. Willem Smouter namens de Nederlands Gereformeerde Kerken en ds. Melle Oosterhuis namens de GKv in Dordrecht de [Verklaring van verbondenheid](#). Het tekenen van deze Verklaring was niet bedoeld als het eindpunt van een tien jaar daarvoor begonnen traject, maar als een doorstart. In de Verklaring is opgenomen waartoe de tekenende kerken zich voor de daaropvolgende jaren hebben verplicht. Onder andere door de coronapandemie is hiervan veel minder terechtgekomen dan gehoopt, maar er is toch voortgang te melden.

De Stichting Nationale Synode wil ideeën en beleid blijven ontwikkelen om de bij de Stichting betrokken kerken en geloofsgemeenschappen te stimuleren om gezamenlijk te doen wat gezamenlijk kan. Het uitgangspunt is en blijft de Verklaring van verbondenheid. De Nationale Synode wil nadrukkelijk geen nieuwe koepelorganisatie worden, maar een beweging blijven die ook kerkelijke samenwerking op het plaatselijk vlak stimuleert.

Stuurgroep 'nieuwe stijl'

Tijdens de vorige GSLV werd besloten tot deelname door CCE aan de Stuurgroep 'nieuwe stijl'. De Stuurgroep bestaat uit vertegenwoordigers van de groep kerken en geloofsgemeenschappen die op 29 mei 2019 afspraken gemaakt heeft voor de eerstvolgende vijf jaar. Tot de Nationale Synode behoren ook de kerkenkoepel SKIN, de studentenvereniging CSFR (Civitas studiosorum in fundamento reformato) en eventuele andere christelijke studentenverenigingen die zich bij de beweging van de Nationale Synode willen aansluiten. Vanwege de coronapandemie is er iets voor te zeggen om de periode van vijf jaar in te laten gaan vanaf de overdracht van het oude aan het nieuwe bestuur van de Stichting Nationale Synode in maart 2023.

De eerste bijeenkomst van de Stuurgroep 'nieuwe stijl' vond uiteindelijk plaats op 17 maart 2022. De GKv en de toenmalige NGK werden daar vertegenwoordigd door ds. Melle Oosterhuis, prof. Hans Burger, Hillie van de Streek en ds. Lucas van der Veen, de laatste twee vanuit CCE.

In deze vergadering werd een taakgroep ingesteld die een vervolgonthoening moest voorbereiden. Ds. Lucas van der Veen maakte hier deel van uit.

Op 11 mei 2022 deed deze taakgroep een voorstel aan de Stuurgroep. Hier was naast Hillie van de Streek en ds. Lucas van der Veen ook prof. Barend Kamphuis aanwezig. Er is toen besloten dat:

- het oude stichtingsbestuur opvolgers aanstelt op voordracht van de Stuurgroep en in samenspraak met de Raad van Advies;
- het nieuwe stichtingsbestuur voorstellen doet voor concreet beleid;
- het secretariaat wordt ondergebracht in het dienstenbureau van één van de kerken.

Sinds dat moment wacht de Stuurgroep op een uitnodiging van het nieuwe bestuur.

CCE kreeg ruimte om deel te nemen aan de stuurgroep 'nieuwe stijl' met inachtneming van de eigen identiteit en verantwoordelijkheid van de Gereformeerde Kerken en Nederlands Gereformeerde Kerken en in gehoorzaamheid aan Gods Woord, en hierbij de aandacht te vestigen op de waarde van het gereformeerd belijden (besluit 2). Ontmoetingen in de afgelopen jaren waren gericht op het proces van het geven van een vervolg aan de ondertekening van de Verklaring van verbondenheid. Van inhoudelijke gesprekken over het gereformeerde belijden is het niet gekomen.

Nieuwe bemensing Raad van Toezicht, bestuur en Stuurgroep

Het oude bestuur heeft inmiddels een nieuwe Raad van Toezicht benoemd (die de oude Raad van Advies opvolgt). Deze raad bestaat nu uit Hans Burger, Peter Grim, Tabitha van Krimpen, Sjaak van 't Kruis, Samuel Lee en Eric Peels (voorzitter). Hans Burger vertegenwoordigt de Nederlandse Gereformeerde Kerken. Gerrit de Fijter, Sjaak van 't Kruis en Bram Wijnveen hebben hun bestuursfuncties van de Stichting Nationale Synode overgedragen aan Jurjen de Groot, Martin den Heijer en Dorine Nauta. De Raad van Toezicht heeft deze benoemingen geaccordeerd. Als NGK hebben we geen zitting genomen in het bestuur. De NGK zullen in de Stuurgroep worden vertegenwoordigd door Hillie van de Streek en ds. Lucas van der Veen.

Aanstelling (parttime) coördinator en leerstoel

Mogelijk zal door het nieuwe stichtingsbestuur aan de kerken die de Verklaring van verbondenheid hebben ondertekend worden gevraagd om een financiële bijdrage om het mogelijk te maken om een (parttime) coördinator Nationale Synode aan te stellen.

Verder was er in het verleden bereidheid bij de Protestantse Theologische Universiteit, de Theologische Universiteit Apeldoorn en de Theologische Universiteit Kampen-Utrecht om in samenwerking met de Nationale Synode een leerstoel in het leven te roepen.

Samenwerking met CGK en vGKN

CCE kreeg in 2020 van de GSLV de opdracht om “op deze manier verder te werken in de lijn van de Verklaring van verbondenheid en de praktische uitwerking daarvan, zo veel mogelijk samen met CGK en vGKN” (besluit 3).

Ds. Eric Peels (CGK) en ds. Berthold Bloemendal (toentertijd vGKN) hebben de Verklaring van verbondenheid niet namens hun kerkverband, maar vanuit hun kerkverband ondertekend.

Martin den Heijer (voorzitter DE CGK), ds. Eric Peels en ds. Willem van 't Spijker (CGK) hebben in de afgelopen periode desondanks actief geparticipeerd in de Nationale Synode. Martin den Heijer en ds. Eric Peels laten zich er ook niet van weerhouden om toe te treden tot het bestuur, respectievelijk de Raad van Advies van de Nationale Synode. Met hen hebben we samen op kunnen trekken.

In de vorige periode vertegenwoordigde ds. Tiemen Dijkema op hun verzoek ook de vGKN in de Stuurgroep. In deze periode hebben we als CCE geen contact gehad met de vGKN over de Nationale Synode.

Voorstel besluiten Synode van Deventer 2023

Besluit 1:

de voortgang van het project Nationale Synode in de komende jaren te ondersteunen door CCE ruimte te geven om deel te nemen aan de stuurgroep, met inachtneming van de eigen identiteit en verantwoordelijkheid van de Nederlandse Gereformeerde Kerken in gehoorzaamheid aan Gods Woord en hierbij de aandacht te vestigen op de waarde van het gereformeerd belijden.

Besluit 2:

op deze manier verder te werken in de lijn van de Verklaring van verbondenheid en de praktische uitwerking daarvan, zo veel mogelijk samen met CGK en vGKN.

Besluit 3:

aan CCE op te dragen aan de volgende synode rapport uit te brengen over de ontwikkelingen en bevindingen in dezen.

Gronden:

1. Onze kerken willen in lijn met de door ons ondertekende Verklaring van verbondenheid blijven participeren in de Nationale Synode. Ondanks de vertraging in de overdracht zijn er goede ontwikkelingen te ontwaren.
2. Onze kerken dragen er – met veel andere kerken en geloofsgemeenschappen in Nederland – mede verantwoordelijkheid voor om in het veelkleurige maar ook verdeelde kerkelijke landschap in ons land niet aan elkaar voorbij te kijken, maar elkaar te blijven zoeken, aan te spreken en te bemoedigen. Dit alles om in het Nederland van nu te getuigen van de liefde van God en op te komen voor de eer van God.

2.8. COGG

Opdracht

I. COGG

Materiaal:

rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking met andere kerken (binnenland) (10-12-2019).

Besluit:

de commissie contact en eenheid de opdracht te geven te blijven participeren in het Contact Orgaan voor de Gereformeerde Gezindte op basis van de doelen die de GS Zuidhorn 2002-2003 heeft vastgesteld (Acta, art. 130-2) en op basis van voorgaande besluiten van en positieve rapportage aan LV.

Grond:

Het is waardevol om door contactoefening mee te werken aan begrip voor elkaar en vertrouwen in elkaars confessionele trouw. Daarnaast zullen contacten de uitbouw en verdieping op het gebied van het gemeenschappelijk geloof en belijden bevorderen.

Uitvoering

Samenstelling sectie

In de verslagperiode bestond de sectie uit H.M. (Heleen) Hamelink, ds. G. (Geert) Bruinsma en ds. A.J. (Arjan) Minnema. Laatstgenoemde is ook lid van het dagelijks bestuur van het Contact Orgaan voor de Gereformeerde Gezindte (COGG).

Werkzaamheden

Commissieleden hebben uitvoering gegeven aan de besluiten van de GSLV door als sectieleden deel te nemen aan de vergaderingen van het COGG. Deze vergaderingen vinden driemaal per jaar plaats, afwisselend in het gebouw van de TUA te Apeldoorn en het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente te Bodegraven.

Er is steeds ruimte voor ontmoeting en voor het uitwisselen van gedachten over heel uiteenlopende kerkelijke of Bijbelse onderwerpen. De meditatie aan het begin van de vergaderingen leiden meer dan eens tot een inhoudelijk geloofsgesprek. Ondanks de verschillende kerkelijke posities en standpunten is er over en weer veel herkenning in de liefde voor Gods Woord en de gereformeerde belijdenis.

De ontmoeting met kerken/kerkelijke gemeenschappen op de 'rechterflank van de gereformeerde gezindte' heeft zeker waarde. De vergaderingen verlopen steeds in een broederlijke sfeer.

We noemen een aantal onderwerpen die besproken werden in de vergaderingen. Naar aanleiding van een bijdrage van prof. dr. W. van Vlastuin bespraken we de vraag: 'Tijd voor een convent?' Het idee van een gereformeerd convent werd door de deelnemers van het COGG omarmd. Tegelijk werd verlegenheid gevoeld rond dit thema. Het COGG heeft ook niet de power en de mankracht om zo'n convent te organiseren.

In verschillende vergaderingen kwam ook de vraag naar het bestaansrecht en de toekomst van het COGG aan de orde; mede tegen de achtergrond van de toenemende vergrijzing en de teruglopende aantallen deelnemers van de conferenties. Waar willen we als COGG staan over tien jaar? Besproken werd de vraag wat voor het COGG in onze tijd wezenlijk moet zijn. Hoe kan het COGG de kerken en de samenleving dienen? Waar liggen voor ons de fronten?

De constructieve gesprekken hierover leidden tot het thema voor de conferentie van 2023: 'Vreemdelingschap en lijden'. Zie de volgende alinea voor meer informatie over de inhoud van die conferentie.

Zoals gezegd organiseert het COGG jaarlijks conferenties. In de verslagperiode gaat het om twee conferenties. De geplande conferentie in 2020 werd geannuleerd vanwege de pandemie. Ook in 2021 is er geen conferentie geweest.

De conferentie van 21 april 2022 had het thema dat voor 2020 was vastgesteld: 'Gereformeerd anno 2022 in theologische zin'. Er waren lezingen van dr. R.T. te Velde, prof dr. J. Hoogland en er was een coreferaat van dr. Sj. van den Berg van de IZB.

De conferentie van 20 april 2023 had als thema: 'Vreemdelingschap en eenheid'. De lezingen werden verzorgd door ds. J.G. Schenau en ds. J.R. van Vugt. Er was ook ruimte voor het geloofsgesprek in groepen.

Ook was er in januari 2023 een geslaagde conferentie voor gereformeerde theologische studenten. Zij hebben onder andere vier teksten over 'de rechtvaardigmaking' bestudeerd en besproken in een interactieve setting.

Voorstel besluit Synode van Deventer 2023

CCE stelt de Synode van Deventer 2023 voor ten aanzien van het COGG hetzelfde besluit te nemen als de GSVL Goes/Zeevolde 2020.

Besluit:

de commissie contact en eenheid de opdracht te geven te blijven participeren in het Contact Orgaan voor de Gereformeerde Gezindte op basis van de doelen die de GS Zuidhorn 2002-2003 heeft vastgesteld (Acta, art. 130-2) en op basis van voorgaande besluiten van en positieve rapportage aan LV.

Grond:

Het is waardevol om door contactoefening mee te werken aan begrip voor elkaar en vertrouwen in elkaars confessionele trouw. Daarnaast zullen contacten de uitbouw en verdieping op het gebied van het gemeenschappelijk geloof en belijden bevorderen.

2.9. Raad van Kerken

Opdracht

J. Raad van kerken

Materiaal:

rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking met andere kerken (binnenland) (10-12-2019).

Besluit 1:

als geassocieerd lid toe te treden tot de Raad van Kerken.

Gronden:

- 1. De GS van Meppel 2017 gaf DKE de opdracht om kerkelijk contact te houden met de Raad van Kerken door middel van inhoudelijke participatie in het werk van de Raad; de LV van Nunspeet 2016 gaf CCS de opdracht om de kerken te dienen met een herbezinning van een (geassocieerd) lidmaatschap van de Raad.*

2. *De Raad van Kerken is een verbond van kerken die beogen samen onze gemeenschappelijke roeping als kerken te vervullen om de boodschap van het Evangelie in onze samenleving voor het voetlicht te brengen; daarbij stelt de Raad de inbreng vanuit onze gereformeerde confessionaliteit op prijs.*
3. *Op weg naar een vernieuwd gereformeerd kerkverband weten NGK en GKv zich tegelijk verbonden met de gehele Nederlandse kerkelijke gemeenschap en geven zij door middel van een vorm van lidmaatschap van de Raad van Kerken uiting aan deze verbondenheid door bij te dragen met menskracht, ideeën en middelen.*
4. *Een geassocieerd lidmaatschap houdt in dat we kunnen deelnemen aan het werk van de Raad van Kerken zonder te zijn gebonden aan besluiten of standpunten van de Raad.*

Besluit 2:

de commissie contact en eenheid de opdracht te geven te blijven participeren in beraadgroepen van de Raad van Kerken.

Grond:

Participatie in de beraadgroepen van de Raad van Kerken dient de open ontmoeting en de verdieping van het gemeenschappelijk belijden van onze Heer Jezus Christus als God en Heiland overeenkomstig de Schriften.

Uitvoering

Samenstelling sectie

In de verslagperiode bestond de sectie uit H.J.(Leny) Louwerse-Lode en H.J. (Hillie) van de Streek.

Uitvoering besluit 1

Op 20 november 2020 namen de GSLV van Zeewolde 2019/Goes 2020 het besluit om als geassocieerd lid toe te treden tot de Raad van Kerken. Dit besluit was voorbereid door de voorlopers van CCE. Dat er voor een geassocieerd en niet voor een volwaardig lidmaatschap gekozen werd, bood – naast financieel voordeel – de mogelijkheid om voluit mee te doen en tegelijk afstand te kunnen houden. Aan dit besluit is door het moderamen van de GS van Goes en de LV van Zeewolde op 11 januari 2021 uitvoering gegeven met het indienen van een schriftelijk verzoek aan de Raad van Kerken tot gezamenlijke toetreding tot de RvK van de Nederlands Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt als geassocieerd lid. In zijn 443^e vergadering d.d. 12 mei 2021 stemde de Raad van Kerken in Nederland unaniem in met het verzoek tot gezamenlijke toetreding als geassocieerd lid. Het lidmaatschap werd effectief per 1 juni 2021. Vanaf 1 juni 2021 tot eind september 2022 heeft ds. Melle Oosterhuis namens de GSLV van Zeewolde 2019/Goes 2020 de maandelijkse plenaire raadsvergaderingen van de RvK bijgewoond. Vanaf 1 oktober 2022 neemt ds. Dinand Krol, preses van de LVGS Zoetermeer 2023, deel aan de plenaire vergaderingen van de Raad. Deze vergaderingen hebben het nut laten zien van betrokkenheid bij de Raad. Waar eerder, zeker binnen de GKv, de nadruk lag op *kerkelijke* eenheid, heeft onze deelname in de Raad laten zien hoe nuttig het is om ook aandacht te hebben voor andere aspecten van eenheid. Kerkelijke eenheid blijft een hoog doel om naar te streven, maar het is in de weerbarstige werkelijkheid van het kerkelijk en religieus landschap niet het enige doel. Wij hebben gemerkt dat het waardevol is om overleg te hebben, ook met (vertegenwoordigers van) kerken waarmee we niet kerkelijk één zijn en waarvan we ook niet verwachten dat we dat op korte termijn gaan worden. Het maakt duidelijk wat er leeft binnen de kerken en geeft de mogelijkheid van overleg hoe we ons daartoe kunnen verhouden.

Dit blijkt ook uit de onderwerpen die tijdens de vergaderingen besproken zijn. We halen er in dit rapport drie uit: het slavernijverleden, de verhouding met Israël en Palestina en de verantwoordelijkheid die we als kerken hebben voor asielzoekers en statushouders. Dit zijn stuk voor stuk onderwerpen die een bredere

aandacht verdienen dan ze in onze kerkelijke achterban vaak hebben gehad. Het tekent tegelijk iets van het nut van deelname aan de Raad. Daar komen deze onderwerpen ter sprake, zodat duidelijk is wat er leeft binnen de kerken óf wat meer aandacht verdient te krijgen. Ook plaatst het de RvK-lidkerken voor de vraag waar we als kerken staan en wat onze (diaconale) taak is in de samenleving. Een andere keer vraagt het meer om een verantwoording van ingenomen standpunten en soms ook het bevragen van anderen op hun standpunt.

Wat het slavernijverleden betreft: de vraag hoe we hiermee om hebben te gaan hebben we meerdere keren binnen de Raad aan de orde gehad. Het ging om een heilzame verwerking van dat slavernijverleden. Dit heeft ertoe geleid dat er op 30 juni 2023 een bijzondere dienst in de Nieuwe Kerk in Amsterdam is gehouden. In die dienst is gezocht naar verzoening. Voor dat woord was bewust gekozen, omdat het diepgaander is dan het maken van excuses.

Het verslag van de reis die een delegatie van de Raad maakte naar Palestina en Israël heeft meer stof doen opwaaien dan we bij een eerste bespreking hadden verwacht. Vooral van Joodse kant werd kritisch gereageerd op een passage uit het verslag waarin naar aanleiding van een bezoek aan Yad Vashem een vergelijking werd gemaakt van de huidige situatie van de Palestijnen met de Holocaust. Achteraf was dat geen gelukkige vergelijking; de betreffende passage is uit het verslag verwijderd. Het leverde meerdere vergaderingen gespreksstof op.

Over asielzoekers en statushouders hebben we het meerdere keren gehad. Door middel van presentaties van KAN (Kleinschalige Asielopvang Nederland) en de Thuisgevers (die zich ervoor inzetten om statushouders een voorlopige plek te geven) werd onze aandacht voor de problematiek gevraagd en voor de taak die er voor kerken is weggelegd. Zijdelijks melden we hier nog de aandacht die er is om daarin ook kerkelijke gemeenschappen van meer buitenlandse afkomst te betrekken: SKIN (Samen Kerk in Nederland) en Missie Nederland.

Samengevat biedt onze vertegenwoordiging in de Raad van Kerken een aanvulling op de meer gebruikelijke aandachtsvelden waar we binnen de kerken mee bezig zijn. Op geen enkele manier voelden we de verplichting om het in alles met elkaar eens te zijn over standpunten die we hebben over onderwerpen. Dit doet de vraag rijzen of onze betrokkenheid bij de Raad beperkt dient te blijven tot een *geassocieerd* lidmaatschap. Hierover zal de CCE een aanvullend rapport aan de synode schrijven, met eventueel een onderbouwd voorstel.

Uitvoering Besluit 2

Aan besluit 2 werd uitvoering gegeven door deelname aan de beide beraadgroepen van de Raad van Kerken, te weten de Beraadgroep Geloven en Kerkelijke Gemeenschap (BGKG) en de Beraadgroep Samenleving Duurzaamheid en Vrede (BSDV).

Vanuit de NGK/GKv namen ds. Ad van der Dussen en ds. Arend de Braak deel aan de BGKG. Deze Beraadgroep komt maandelijks bijeen en is een studiegroep die de plenaire Raad gevraagd en ongevraagd van advies dient. De Beraadgroep heeft dat onder meer gedaan bij de voorbereiding van een gespreksdocument van de RvK over duurzaamheid, kerk en theologie, getiteld 'Naar een duurzame toekomst'. In november 2021 vond hierover een studiedag plaats. Ook heeft de BGKG een gesprekshandleiding opgesteld voor de Assemblee van de Wereldraad van Kerken in Karlsruhe, augustus 2022. Op eigen initiatief heeft de Beraadgroep zich in 2021 en 2022 vooral over twee grote thema's gebogen: synodaliteit en 'grensgangers' in de oecumene. Het eerste heeft geresulteerd in een reeks artikelen in het online tijdschrift *Perspectief*.

Vanuit CCE nam Hillie van de Streek deel aan de BSDV. Deze beraadgroep kwam om de twee maanden bijeen en besprak actuele maatschappelijke vragen rond duurzaamheid, armoede en gerechtigheid, vrede en veiligheid, en vluchtelingen en asiel. De BSDV adviseerde de Raad omtrent acties van kerken rondom energiearmoede en de betekenis van het werk van diaconieën en voedselbanken. Ook over de oorlog in Oekraïne en de verhouding tussen de kerken in dit conflict werd regelmatig gesproken, alsmede over de

opvang van Oekraïense vluchtelingen. In de zomer van 2022 kreeg ook het dramatische tekort aan opvangplekken van asielzoekers uit andere landen aandacht. De BSDV werkte mee aan de gespreksnotitie 'Naar een duurzame toekomst' en schreef een Oecumenische Bezinning over 'Van God is de aarde'. De BSDV is vertegenwoordigd in het RvK-netwerk 'Schepping en duurzaamheid', waarin de onderlinge afstemming wordt gezocht met verwante organisaties als Laudato si, GroeneKerken, La Rocha en Micha.

Voorstel besluiten Synode van Deventer 2023

CCE zal de synode in een aanvullend rapport een voorstel doen over de deelname in de RvK.

2.10. Overige werkzaamheden

Advisering plaatselijke kerken

Samenstelling sectie

Binnen CCE is de sectie advisering plaatselijke kerken actief: ds. C.T. (Kees) de Groot, S. (Sytze) Huizinga, J.H. (Jan Kuiper, H.J. (Leny) Louwerse-Lode, ds. L.M. (Lucas) van der Veen en ds. R.J. Vreugdenhil.

Het algemene besluit rond de benoeming van CCE vermeldt: de kerken desgevraagd van advies dienen. CCE heeft in de afgelopen periode een aantal adviezen uitgebracht rond her- en verenigingsplannen voor plaatselijke gemeenten. Deze adviezen waren binnen de GKv nodig voor de classische goedkeuring van de plannen. Binnen de Nederlands Gereformeerde Kerken was zo'n goedkeuring niet verplicht, maar het Akkoord voor Kerkelijk Samenleven vroeg wel tijdig overleg binnen de betreffende regio. Zowel in classis als regio vonden zo positieve besprekingen plaats. Bij het geven van een advies is erop gelet dat de verenigingsplannen in de betrokken kerkverbanden aan de orde kwamen, ook bij de classis van de CGK als het om een samenwerkingsgemeente ging met een CGK als onderdeel.

Het algemene advies van CCE rond plaatselijke hereniging NGK/GKv was: werk samen, maar wacht met de formele eenwording tot de datum van de landelijke hereniging. Zo is het voor de plaatselijke hereniging niet langer nodig om eerst een samenwerkingsgemeente te vormen, inclusief de bijbehorende juridische bepalingen van een samenwerkingsovereenkomst. Met het oog op die nieuwe situatie is een handreiking geschreven voor plaatselijke herenigingsvraagstukken, in samenwerking met de Regiegroep. Bij zo'n vereniging komt veel kijken; met het SKW en het Kerkpunt zijn hierover werkafspraken gemaakt.

Opvallend was echter dat, onder andere door de coronapandemie, het herenigingsproces in een aantal kerken zo ver gevorderd was dat uitstel voor hen geen optie was. Sinds de GSLV Goes/Zeevolde 2020 heeft een aantal kerken de stap naar hereniging al gezet: Zoetermeer, Hardinxveld-Giessendam, Nieuwegein en Sliedrecht. Hierbij is gebruikgemaakt van de generale/landelijke regeling voor het vormen van een samenwerkingsgemeente en van de daartoe bestemde DOE-modelovereenkomst. In Zoetermeer en Nieuwegein is ook een CGK onderdeel van de samenwerking en was dus ook hun classis betrokken. Bij een aantal andere gemeenten is op hun verzoek geadviseerd over de weg naar samengaan, en de moeiten die ze daarbij tegenkwamen.

Na de vereniging op 1 mei 2023 kwam er een nieuw verzoek om het besluit een samenwerkingsgemeente te gaan vormen goed te keuren. De NGK Zutphen (het Lichtpunt) wil zo'n gemeente vormen met de CGK (de Bron), ook in Zutphen. Ook hier kon CCE een positief advies uitbrengen. Bij deze adviesaanvraag en die van Nieuwegein speelt een rol dat de CGK-synode besluiten heeft genomen waardoor de NGK meer op een afstand komen te staan. Zie [rapportonderdeel 2.2](#) daarover. In het gegeven advies houdt CCE zich buiten de

discussie die binnen de CGK hierover gevoerd wordt; we geven advies volgens de daartoe binnen de NGK opgestelde regeling.

In de advisering van plaatselijke kerken speelt de verhouding met PKN-gemeenten ter plaatse steeds meer een rol. Voor het landelijk overleg hierover, zie [2.5. PKN](#). Op diverse plaatsen ontstaan vormen van samenwerking die op den duur wellicht tot het samengaan van die gemeenten kunnen leiden. Ook hierin adviseert CCE, al is dat tot nu toe nog geen formeel advies voor een Regionale Vergadering geweest. Het besluit dat voorgangers in andere kerken mogen voorgaan en omgekeerd leidde ook hier en daar tot vragen; naar aanleiding daarvan is op de website van de GKv en de NGK een interview gepubliceerd met voorgangers die hiermee ervaring opgedaan hadden.

Het besluit rond CCE spreekt over ‘desgevraagd’ adviezen geven. De commissie reageert op vragen die haar gesteld worden. Dat kan een advies zijn, nodig voor de vorming van een samenwerkingsgemeente, of een advies, gericht op de plaatselijke situatie, maar (nog) niet voor de vorming van één gemeente. In het bovenstaande is aangegeven dat het ook denkbaar is om proactief advies te geven: denk aan de handreiking voor alle kerken. Ook dat past onzes inziens binnen het algemene besluit. We kunnen ons goed voorstellen dat CCE in de toekomst, en met name ook de sectie advisering plaatselijke kerken, actiever zal inspelen op de actuele kerkelijke situatie, en dat deze vorm van advisering een grotere rol zal spelen.

NCF

Samenstelling sectie

De sectie voor het contact met het Nederlands Christelijk Forum bestond uit J.E. (Jan) van Dijk, H.M.(Heleen) Hamelink, H.J.(Leny) Louwerse-Lode, H.J. (Hillie) van de Streek en ds. L.M. (Lucas) van der Veen.

Werkzaamheden

De betrokkenheid bij het NCF valt onder de uitvoering van het algemene besluit.

In navolging van het Global Christian Forum creëert het Nederlands Christelijk Forum (NCF) een open ruimte voor nationale kerkleiders en leiders van interkerkelijke organisaties om met elkaar hun geloof te delen, elkaar te leren respecteren en samen gemeenschappelijke uitdagingen te verkennen en beantwoorden, in openheid voor wat de Geest van God hen te zeggen heeft.

Het NCF streeft naar een gelijkmatige vertegenwoordiging van deelnemers uit de traditionele kerken en pinkster- en evangeliekerken, waaronder de migrantenkerken. Samen verlangen ze ernaar om de onderlinge band te verdiepen en te verstevigen.

Het NCF is ingebed in het grotere geheel van oecumenische koepels en bewegingen in Nederland: de Raad van Kerken en Missie Nederland.

Een stuurgroep zet de grote beleidslijnen van het NCF uit en is verantwoordelijk voor de uitvoering van alle activiteiten. De stuurgroep bestaat uit de volgende leden:

- Geert van Dartel, voorzitter Raad van Kerken;
- Wilfred Fijnvandraat, directeur Agapè;
- Machiel Jonker, voorzitter Verenigde Pinkster- en Evangeliegemeenten;
- Wilkin van de Kamp, predikant-directeur Vrij Zijn;
- René de Reuver, scriba Protestantse Kerk in Nederland;
- Bernd Wallet, aartsbisschop Oud-Katholieke Kerk.

Eén keer per jaar organiseert het NCF een tweedaagse retraite, waar (kerk)leiders uit een breed scala van christelijk Nederland samenkomen en elkaar ontmoeten. Kerktitels en academische titels komen hier te vervallen. Hier ontmoeten leiders elkaar van hart tot hart. Er zijn verschillende vieringen en ontmoetingen in kleine groepjes om van elkaar te leren, elkaar te bemoedigen en voor elkaar te bidden. In 2020 ging de retraite vanwege de pandemie niet door. In het najaar van 2021 werd een retraite gehouden met als thema 'Eén in Christus – omgaan met schurende culturen'. In 2022 was het thema 'Jezus is Heer!' en in 2023 'Samen geroepen en uitgedaagd!'. Leden van CCE waren bij deze retraites aanwezig op persoonlijke titel.

In een video die te vinden is op <https://www.youtube.com/watch?v=RrAT-f1pLf4> vertellen deelnemers hoe zij elkaar door het belijden van schuld over kerkelijke verdeeldheid hebben gevonden.”

3. Nieuwe opdracht

Bij de diverse onderdelen zijn deelbesluiten voorgesteld; CCE stelt voor het onderstaande algemene besluit te nemen. In grote lijnen is het hetzelfde als de vorige GSLV heeft vastgesteld. Het is volgens ons toereikend voor de verschuiving in werkzaamheden die zich voordoet in de praktijk.

A. Algemene besluiten

Materiaal:

rapport commissie contact en eenheid (22-09-23).

Besluit 1:

de commissie contact en eenheid decharge te verlenen.

Besluit 2:

de commissie contact en eenheid de volgende algemene opdrachten te geven:

- a. de kerken jaarlijks op te roepen om in de eredienst op de zondag van of na 31 oktober voorbede te doen voor de kerkelijke eenheid;
- b. in goed contact met de plaatselijke kerken en de regio's de kerkelijke eenheid en kerkelijke contacten te bevorderen door:
 1. beschikbare en relevante informatie met betrekking tot de landelijke contacten tijdig aan de kerken toe te zenden;
 2. de ontwikkelingen in de plaatselijke contacten te volgen;
 3. zich nader te bezinnen op de verhouding tussen de plaatselijke en landelijke contacten in de praktijk, daarbij ook na te gaan hoe de door de synode vastgestelde regelingen voor plaatselijk contact en samenwerking functioneren in de praktijk, en indien daarvoor reden is voorstellen tot wijziging ervan in te dienen bij de eerstkomende synode;
 4. plaatselijke kerken te stimuleren om aan het proces van kerkelijke eenheid en contacten actief bij te dragen;
 5. desgevraagd te adviseren bij het werken aan kerkelijke eenheid en contacten;
 6. wanneer daar reden en ruimte voor is één of meer bijeenkomsten te beleggen om het onder 1-5 genoemde nadere uitwerking te geven.
- c. vanuit het oogpunt van zowel kerkelijke eenheid als kerkelijk contact landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeenschappen en groeperingen bij te houden, zo nodig nader te verkennen en daarop actief te reageren;
- d. reagerend of juist proactief in te spelen op steeds wisselende situaties in kerkelijk Nederland. De commissie heeft de ruimte om zich creatief en weloverwogen te bewegen op het terrein van de kerkelijke eenheid. Daarbij houdt zij in het oog hoe bijzondere situaties in kerkelijke contactoefening

- zich verhouden tot het streven naar kerkelijke eenheid, plaatselijk en landelijk, nu en in de toekomst. Zij doet dit op basis van voortgaande theologische bezinning. De commissie zal van haar handelwijze achteraf verantwoording afleggen aan de volgende generale synode en landelijke vergadering;
- e. namens de kerken ingang te zijn voor andere kerken en groepen in Nederland in het geval van initiatieven en dergelijke die voortkomen uit de toenemende kerkelijke contacten. De commissie heeft daarbij mandaat om, indien mogelijk en wenselijk, uitvoering en eigenaarschap toe te vertrouwen aan andere commissies of instellingen in de kerken.

Besluit 3:

een budget te verlenen zoals vermeld in het overzicht van budgetten. (€ 20900 totaal voor 2024-2026.)

4. Financiën

Hieronder vindt u onze 'begroting CCE' voor de komende jaren, van synode tot synode, zoals in het verleden, en voor een periode van drie jaar. Omdat (ons) niet duidelijk is of de financiële ineenschuiving ook al plaatsvindt vanaf mei 2023 is de begroting echter ook te hanteren vanaf de officiële financiële hereniging per 2024. Hierover is overleg geweest met de commissie financiën en beleid.

Gemakshalve hebben we de te verwachten kosten opgesplitst in drie onderdelen: reiskosten, vergaderkosten en diversen. Daarbij maken we graag de volgende opmerkingen:

- **Reiskosten** zijn gebaseerd op de feitelijke uitgaven van 2022. Desondanks is deze post niet gegarandeerd stabiel wegens een wisselende samenstelling van de commissie (aantal en woonplaats leden). Door de inflatie zullen de reiskosten per afgevaardigde vermoedelijk sterker stijgen dan in de jaren voor corona. Door de gedaalde vergaderfrequentie zijn de uitgaven de afgelopen jaren – mede onder invloed van corona – fors gedaald. Ook door afgenomen contacten met de CGK zijn er minder reiskosten voor de leden van de betreffende sectie en van DOE. Ook nu de vereniging van beide kerken een feit is, zijn reizen voor overleg minder vaak nodig. Het is echter niet te overzien hoe de ontwikkelingen zullen lopen op diverse vlakken, waaronder ook een toename van contacten met andere kerken/kerkgenootschappen. Zie hiervoor ook onder toelichting 'vergaderkosten'. Daarom is er vanaf het ingaan van de begroting een verhoging naar € 2500, met daarnaast een jaarlijkse stijging van 6%.
- **Vergaderkosten** zijn gebaseerd op de feitelijke kosten in 2022 van CCE. De kosten van de GKv-leden en NGK-leden zijn apart gedeclareerd bij de betrokken commissie. Ook de vergaderkosten zijn evenredig verdeeld. Het aantal vergaderingen is ook redelijk stabiel. De vergaderkosten zullen mogelijk meer stijgen dan voorheen als gevolg van de inflatie (zie ook hieronder). Hoe vaak er vergaderd zal worden is ook weer afhankelijk van ontwikkelingen in bijvoorbeeld het contact met de CGK. Een ander punt van aandacht betreft de toenemende plaatselijke contacten met de PKN. Dat zal op termijn ook om landelijk overleg vragen. Verder willen we eigenlijk ook wat vaker SKIN ontmoeten (was voor het eerst in het afgelopen najaar). Evenals bij 'reiskosten' willen we hier wegens voornoemde onzekerheid vanaf het begin starten met een stijging naar € 2000 met jaarlijkse indexering van 6%.
- **Diversen:** hieronder vallen een aantal vaste uitgaven zoals jaarbijdrage COGG, abonnementen 'Onderweg', 'Geloofsgesprekken', websitekosten, deelname aan retraite of studiebijeenkomst. Waarschijnlijk kan op deze kosten worden bespaard door de fusie in het eerste jaar. In welke mate is niet helemaal duidelijk, omdat niet alle uitgaven bekend waren/zijn. Na het eerste jaar zijn de voordelen van de fusie verdwenen en volgt jaarlijkse indexering met 6%.

De **jaarlijkse stijging** met 6% komt als volgt tot stand:

- Inflatie is in 2023 weliswaar 10%, maar wordt na overleg gehouden op 2%.
- Toename van de activiteiten wordt geschat op 10% op jaarbasis.
- Tezamen komen we dan uit op 6%, als beide componenten gelijkelijk meewegen in de kosten.
- Onvoorziene omstandigheden zijn niet in te calculeren, maar hierover is altijd goed overleg.

De **lidmaatschapskosten voor de Raad van Kerken en de bijdrage aan de Nationale Synode** zijn hierin – evenmin als in voorgaande jaren – niet meegenomen, omdat dit een ontmoetingsplatform betreft met een deels andere samenstelling en vertegenwoordiging. Wel worden de reiskosten van de CCE-vertegenwoordigers naar deze bijeenkomsten meegenomen onder het kopje 'Reiskosten'.

In een overzicht:

	2022	2024	2025	2026
Reiskosten	€ 2380,21	€ 2500	€ 2650	€ 2850
Vergaderkosten NGK € 774,95 GKv € 1030,90	€ 1620,20	€ 2000	€ 2150	€ 2300
Diversen	€ 1805,90	€2000	€ 2150	€ 2300
Totaal	€ 5806,31	€ 6500	€ 6950	€ 7450

Samenvattend

In 2022 is er één commissie, met verrekening van de kosten naar beide kerkgenootschappen. De bijeenkomsten van de diverse secties vinden vooral digitaal plaats. Opgemerkt moet worden dat er voor het GKv-deel alleen al over 2023 € 14.000 was begroot. Vergelijken met dat bedrag ligt de begroting voor de komende jaren voor CCE veel lager dan het bedrag waar aanvankelijk van werd uitgegaan. Bij de stijging zijn we ervan uitgegaan dat er mogelijk nieuwe ontmoetingen plaats gaan vinden én dat reiskosten en de huur van vergaderlocaties hoger zullen gaan liggen.

5. Eventuele prioriteiten

De LVGS Zoetermeer heeft een vijftal prioriteiten voor de komende periode vastgesteld. Het betreft:

1. gemeenten helpen bij het maken van eigen beleid, nu de Kerkorde meer vrijheid geeft aan de kerken;
2. regio's ondersteunen bij hun functioneren;
3. een minder eenzijdige samenstelling van de synode en een betere opzet;
4. missionaire presentie van de kerk in haar omgeving;
5. aandacht voor jongeren en jongvolwassenen.

CCE ziet voor zichzelf een taak bij prioriteit 1 en 2. We zien dit niet als nieuwe taak, omdat een deel van ons werk hier al uit bestaat. Wel is op diverse plaatsen in het rapport aangegeven dat we meer nadruk willen leggen op deze advisering en voorlichting van kerken en regio's. Overleg met KerkPunt en SKW ligt voor de hand, ook omdat deze prioriteiten ook bij hen belegd zijn.

Bijlagen

1. Opdracht GS Goes 2020/LV Zeewolde 2019

A. Algemene besluiten

Materiaal:

rapport deputaten kerkelijke eenheid en commissie contact en samenspreking met andere kerken (binnenland) (10-12-2019).

Besluit 1:

deputaten kerkelijke eenheid decharge te verlenen.

Besluit 2:

gezamenlijk met de Landelijke Vergadering een commissie contact en eenheid in te stellen en deze de volgende algemene opdrachten te geven:

- a. de kerken jaarlijks op te roepen om in de eredienst op de zondag van of na 31 oktober voorbede te doen voor de kerkelijke eenheid;
- b. in goed contact met de plaatselijke kerken en de regio's de kerkelijke eenheid en kerkelijke contacten te bevorderen door:
 1. beschikbare en relevante informatie met betrekking tot de landelijke contacten tijdig aan de kerken toe te zenden;
 2. de ontwikkelingen in de plaatselijke contacten te volgen;
 3. zich nader te bezinnen op de verhouding tussen de plaatselijke en landelijke contacten in de praktijk, daarbij ook na te gaan hoe de door de synode vastgestelde regelingen voor plaatselijk contact en samenwerking functioneren in de praktijk, en indien daarvoor reden is voorstellen tot wijziging ervan in te dienen bij de eerstkomende generale synode;
 4. plaatselijke kerken te stimuleren om aan het proces van kerkelijke eenheid en contacten actief bij te dragen;
 5. desgevraagd te adviseren bij het werken aan kerkelijke eenheid en contacten;
 6. wanneer daar reden en ruimte voor is één of meer bijeenkomsten te beleggen om het onder 1-5 genoemde nadere uitwerking te geven.
- c. vanuit het oogpunt van zowel kerkelijke eenheid als kerkelijk contact landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeenschappen en groeperingen bij te houden, zo nodig nader te verkennen en daarop actief te reageren;
- d. reagerend of juist proactief in te spelen op steeds wisselende situaties in kerkelijk Nederland. De commissie heeft de ruimte om zich creatief en weloverwogen te bewegen op het terrein van de kerkelijke eenheid. Daarbij houdt zij in het oog hoe bijzondere situaties in kerkelijke contactoefening zich verhouden tot het streven naar kerkelijke eenheid, plaatselijk en landelijk, nu en in de toekomst. Zij doet dit op basis van voortgaande theologische bezinning. De commissie zal van haar handelwijze achteraf verantwoording afleggen aan de volgende generale synode en landelijke vergadering;
- e. namens de kerken ingang te zijn voor andere kerken en groepen in Nederland in het geval van initiatieven en dergelijke die voortkomen uit de toenemende kerkelijke contacten. De commissie heeft daarbij mandaat om, indien mogelijk en wenselijk, uitvoering en eigenaarschap toe te vertrouwen aan andere deputaatschappen, commissies of instellingen in de kerken.

Besluit 3:

een budget te verlenen zoals vermeld in het overzicht van budgetten. (€42.000 totaal voor 2021 – 2023)

2. Samenstelling CCE

CCE kende in de rapportperiode de volgende samenstelling:

Naam	NGK/GKv	Rooster van aftreden
H. Algra	NGK	2023
M.E.Th. Bosscha	GKv	2023
Ds. G. Bruinsma	GKv	2026
J.E. van Dijk	NGK	2023
Ds. C.T. de Groot	NGK	2026
H.M. Hamelink	GKv	2023
Ds J.F. Harmanny	GKv	2029
Ds. H.J. van Helden	NGK	2023
S. Huizinga	NGK	2026
J.H. Kuiper	GKv	2029
H.J. Louwerse-Lode	GKv	2026
A.M.M. Luth	GKv	2026
Ds. A.J. Minnema	GKv	2023
P.M.A. van Oord	NGK	2026
Ds. D.H.T. Postuma	NGK	2026
Mw. H.J. van de Streek	NGK	2026
F.H. Tijssen	GKv	2026
Ds. L.M. van der Veen	GKv	2026
Ds R.J. Vreugdenhil	GKv	2023
Ds. J.R. Cramer, secundus	GKv	

Ds. J.F. Harmanny nam tijdens deze periode een beroep aan naar de kerk van Gent en kon niet meer actief meedoen in CCE. CCE zal de synode in een aparte brief voorstellen doen over de bemensing vanaf 2024. Als voorzitters functioneerden S. Huizinga en H.J. Louwerse-Lode; als secretaris H. Algra en J.H. Kuiper, als penningmeester M.E.Th. Bosscha en H. Algra.